Dogfen ir Cyhoedd

Mrs Annwen Morgan
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cygnor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)	STANDING ADVISORY COUNCIL FOR RELIGIOUS EDUCATION (SACRE)
DYDD GWENER, 26 MAWRTH 2021 am 2.00 o'r gloch yp	FRIDAY, 26 MARCH 2021 at 2.00 pm
CYFARFOD RHITHWIR	VIRTUAL MEETING
Swyddog Pwyllgor — Shirley Cooke 01248 752514	Committee Officer

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

Aled Morris Jones, Gwilym O Jones, Alun Mummery, Dylan Rees, Alun Roberts, Dafydd Rhys Thomas

Yr Enwadau Crefyddol/Religious Denominations

Anest Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru/The Church in Wales), Christopher Thomas (Yr Eglwys Babyddol/The Catholic Church), Parch/Rev Sue Altree (Yr Eglwys Fethodistaidd/ The Methodist Church), Parch/Rev Debra Stammers (Undeb y Bedyddwyr/The Baptist Union of Wales), Parch/Rev Jim Clarke (Undeb yr Annibynnwyr Cymraeg/Union of Welsh Independents), Elaine Green (Yr Eglwys Bresbyteraidd/Presbyterian Church of Wales), Gerald Hewitson (Crynwyr Môn/Anglesey Quakers)

Athrawon/Teachers

Mefys Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones), Heledd Hearn (Ysgol Uwchradd Bodedern), Owain Roberts (Ysgol Cybi), Manon Morris Williams (Ysgol Santes Dwynwen)

Aelodau Cyfetholedig/Co-Opted Members

Rheinallt Thomas

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 **COFNODION** (Tudalennau 1 - 6)

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft y cyfarfod blaenorol o'r CYSAG a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd 2020.

3 **CYFLWYNIAD AR RANNU GWYBODAETH AG ATHRAWON AR BLATFFORM ELECTRONIG**

I dderbyn adroddiad llafar ar yr uchod gan Mr Owen Davies, Uwch Reolwr Cynradd, Adran Addysg, ac aelod o'r Panel Gweithredol Ysgolion CYSAG.

4 **CYFLWYNIAD AR WAITH Y PANEL GWEITHREDOL YSGOLION CYSAG**

I dderbyn adroddiad llafar ar yr uchod a chyfle i aelodau'r panel gael eu cyflwyno i Mrs Helen Roberts, aelod proffesiynol o'r Panel Gweithredol Ysgolion CYSAG.

5 **ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG YNYS MÔN 2019/20** (Tudalennau 7 - 34)

I gyflwyno Adroddiad Blynyddol CYSAG Ynys Môn ar gyfer y cyfnod 2019/20.

6 **HUNAN ARFARNIADAU YSGOLION** (Tudalennau 35 - 62)

Cyflwyno Adroddiad Hunan Arfarnu Addysg Grefyddol gan Ysgol Gynradd Kingsland, Caergybi.

7 **CANLYNIADAU TGAU A LEFEL A**

Derbyn diweddariad gan gynrychiolwyr athrawon CYSAG ar sut maent yn asesu disgyblion er mwyn pennu canlyniadau TGAU a Lefel A.

8 **CYMDEITHAS CYSAG CYMRU (CCYSAGAUC)** (Tudalennau 63 - 66)

I ystyried y wybodaeth ganlynol a ddarparwyd gan CCYSAGauC:-

Gwelliannau a gytunwyd gan y Gweinidog Addysg Kirsty Williams yn Senedd Cymru – Cam 2 y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg.

Mr Rheinallt Thomas i roi diweddariad.

9 **CYFARFOD NESAF**

Mae'r cyfarfod nesaf o CYSAG wedi ei drefnu ar gyfer dydd Mawrth 22 Mehefin, 2021.

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd 2020

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Dylan Rees (Cadeirydd)

Yr Awdurdod Addysg

Y Cynghorwyr Glyn Haynes, Gwilym O Jones,
Alun W Mummery, Alun Roberts

Yr Enwadau Crefyddol

Y Parch Jim Clarke (Undeb yr Annibynwyr Cymraeg)
Mrs Anest Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru)
Mr Gerald Hewitson (Y Crynwyr)
Mr Christopher Thomas (Yr Eglwys Gatholig Rufeinig)

Cynrychiolwyr Athrawon

Mrs Mefys Jones-Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch)
Mrs Manon Morris Williams (Ysgol Santes Dwynwen, Niwbwrch)

Aelod Cyfetholedig

Mr Rheinallt Thomas

WRTH LAW: Mrs Gwyneth M Hughes (Uwch Reolwr Lles, Addysg) (Ymgynghorydd AG i'r CYSAG)
Mrs Helen Bebb (Ysgol David Hughes, Porthaethwy) (Aelod o Banel Gweithredol Ysgolion CYSAG)
Mrs Margaret Peters (Swyddog Prosiect Cefnogi Busnes Ysgolion) (Clerc y CYSAG)
Mrs Shirley Cooke (Swyddog Pwyllgor)

YMDDIHEURIADAU: Mrs Catherine Jones (Undeb Bedyddwyr Cymru)
Mrs Heledd Hearn (Ysgol Uwchradd Bodedern)
Mrs Helen Bebb (Aelod o Banel Gweithredol Ysgolion CYSAG)

Adroddodd y Cadeirydd fod Mrs Catherine Jones, aelod o CYSAG Ynys Môn a oedd yn methu bod yn bresennol yn y cyfarfod heddiw, wedi anfon neges at y CYSAG yn datgan fod Mrs Debra Stammers o Gaergybi, sydd yn weinidog rhan-amser i Undeb Bedyddwyr Cymru, yn fodlon ymweld ag ysgolion neu gymryd rhan mewn unrhyw

weithgareddau ar ran y CYSAG, drwy apwyntiad. Bydd Mrs Stammers yn cael ei hordeinio gan y Parchedig yn y dyfodol agos.

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y CYSAG a gynhaliwyd ar 25 Chwefror 2020 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

Materion yn codi o'r cofnodion:-

- Adroddodd Mr Rheinallt Thomas y bu datblygiadau ers iddo godi pryderon y CYSAG yng nghyfarfod diwethaf Cymdeithas CYSAGau Cymru ar 7 Hydref 2020, ynghylch y llwyth gwaith y mae ysgolion yn gorfod ei ysgwyddo mewn perthynas â'r Maes Llafur Cytûn. Dywedodd Mrs Mefys Jones-Edwards fod CBAC wedi ymateb i'r pryderon a godwyd a'u bod wedi addasu'r maes llafur TGAU ac AS drwy leihau'r llwyth gwaith i ysgolion. Dywedodd fod disgyblion yn awr yn gallu dewis 3 allan o 4 uned yn y maes llafur Addysg Grefyddol ym Mlynyddoedd 10 ac 11, o gymharu â 4 yn flaenorol. Er ei bod yn amlwg fod ysgolion yn falch o ymateb CBAC, roedd yr athrawon wedi mynegi pryder ynghylch dyfodol Addysg Grefyddol ar ôl i'r pandemig Covid-19 ddod i ben a'r hyn fydd yn digwydd ar ôl 2021. Roedd yr athrawon a'r CYSAG yn teimlo bod angen cyfleu eu pryderon i CBAC unwaith eto.
- Cadarnhawyd y bydd Mr Richard Jones, Pennaeth Ysgol Santes Fair, Caergybi yn ymuno â Phanel Gweithredol Ysgolion CYSAG.
- Cytunwyd y byddai'r Parch Jim Clarke yn cynrychioli Undeb yr Annibynwyr Cymraeg ac Eglwys Bresbyteraidd Cymru ar y CYSAG.
- Cadarnhawyd y bydd Panel Gweithredol Ysgolion CYSAG yn cysylltu ag Ysgol Rhoscolyn i ddarparu cymorth ynghylch y derminoleg gywir i'w defnyddio wrth baratoi adroddiadau hunan arfarnu ysgolion.

PENDERFYNWYD:-

- **Bod Ymgynghorydd AG y CYSAG yn ysgrifennu at CBAC i ddiolch iddynt am roi sylw i bryderon CYSAG Ynys Môn, gan ddatgan hefyd pryderon y Pwyllgor ynghylch dyfodol Addysg Grefyddol yn 2022.**
- **Anfon copi o'r llythyr at Linda Maddock, Swyddog Addysg Grefyddol CBAC.**

3. DIWEDDARIAD GAN YMGYNGHORYDD ADDYSG GREFYDDOL Y CYSAG

Adroddodd yr Ymgynghorydd Addysg Grefyddol fod y data ar gyfer Adroddiad Blynyddol CYSAG Ynys Môn wedi cael ei gasglu a'i ddadansoddi. Dywedodd fod cynnydd wedi bod yn arafach na'r disgwyl ac y bydd yr Adroddiad Blynyddol yn wahanol i adroddiadau blaenorol, oherwydd Covid-19 ac am nad oedd disgyblion wedi sefyll arholiadau. Nodwyd y bydd yr Adroddiad Blynyddol yn cael ei gyflwyno

i gyfarfod nesaf y Pwyllgor ym mis Chwefror 2021.

Canolbwyntiodd y drafodaeth ar y Cwricwlwm i Gymru 2022 a'r cynnig i newid yr enw Addysg Grefyddol i Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg fel rhan o'r Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau. Bydd y cwricwlwm newydd yn cael ei gyflwyno gyda chymorth y Fframwaith newydd ar gyfer Addysg Grefyddol, a bydd angen i ysgolion ddylunio a gweithredu eu cwricwlwm eu hunain. Nodwyd fod Llywodraeth Cymru yn llunio'r Fframwaith terfynol ar hyn o bryd.

Mynegwyd pryderon y bydd risgiau'n gysylltiedig â'r cwricwlwm newydd os nad yw ysgolion yn rhoi digon o bwyslais ar bob pwnc. Mewn perthynas ag Addysg Grefyddol, bydd rhaid i'r pwnc gystadlu â Hanes a Daearyddiaeth ym Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau er mwyn cael lle mewn ysgolion, ac efallai y bydd perygl y bydd Addysg Grefyddol yn cael ei wanhau ymhellach. Nodwyd, er bod y cwricwlwm yn gadarnhaol o ran ei ddull thematig, roedd y CYSAG yn teimlo nad yw'r themâu'n ddigon miniog, a bydd rhaid cynllunio'n ofalus i addasu'r cwricwlwm. Yn ogystal, nodwyd bod mwy o risg i Addysg Grefyddol na phynciau eraill gan fod llai o athrawon sy'n arbenigwyr yn y maes, a bod llai o ddarpariaeth hyfforddiant ar gyfer athrawon Addysg Grefyddol.

Mae'r amserlen gyfredol yn parhau er gwaethaf Covid-19, a bydd y cwricwlwm newydd yn cael ei weithredu yn 2022. Bydd Panel Gweithredol Ysgolion CYSAG yn gweithio i sicrhau nad yw Addysg Grefyddol yn mynd ar goll ymysg pynciau eraill.

Canolbwyntiodd y drafodaeth ar yr heriau sy'n wynebu CYSAGau mewn perthynas â'u rôl yn y cwricwlwm newydd. Bydd angen i'r CYSAGau fonitro a chynghori ysgolion, a chynnig eu cefnogaeth i sicrhau y rhoddir amser priodol i bob pwnc. Ni ddylai'r CYSAGau ystyried y Cwricwlwm Newydd fel rhwymedigaeth, ond fel cyfle i helpu ysgolion i gael gweledigaeth ehangach o'r byd.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

4. CRYNODEB O WEITHGAREDDAU

Adroddodd yr Ymgynghorydd Addysg Grefyddol ar y canlynol:-

- Cynhaliodd y Panel Gweithredol Ysgolion CYSAG ei gyfarfod ffurfiol cyntaf ar 11 Mawrth 2020 a chraffwyd ar adroddiadau hunan arfarnu a gyflwynwyd gan Ysgol Goronwy Owen, Ysgol Gymuned y Fali, Ysgol Rhoscolyn, Ysgol y Tywyn ac Ysgol Llanfawr. Canolbwyntiodd y drafodaeth hefyd ar yr enw newydd arfaethedig ar gyfer Addysg Grefyddol, er mwyn derbyn barn athrawon ac ysgolion ar y mater. Nodwyd na chynhaliwyd yr un cyfarfod pellach hyd yma, ond y gobaith yw y bydd modd i'r Panel Gweithredol ailgychwyn y broses yn fuan.
- Nodwyd fod yr Ymgynghorydd Addysg Grefyddol a'r aelod cyfetholedig wedi mynychu cyfarfod NAPfRE. Gofynnwyd am farn y rhai oedd yn bresennol ar yr enw newydd ar gyfer Addysg Grefyddol, sef Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Rhannwyd adnoddau ar gyfer athrawon yn y cyfarfod, ac maent wedi cael eu rhannu ag ysgolion ar Ynys Môn.
- Ymatebodd y CYSAG i'r Ymgynghoriad ar y cwricwlwm drwy ysgrifennu llythyr

yn mynegi anfodlonrwydd y CYSAG fod y cwestiynau'n anodd eu deall ac yn amherthnasol.

- Mae Mr Owain Davies, Swyddog Addysg, wedi ymuno â'r Panel Gweithredol i oruchwylio gwaith y Panel.
- Gwahoddir Mrs Helen Robets o Brifysgol Bangor, sydd hefyd yn aelod o'r Panel Gweithredol, i gyfarfod nesaf y CYSAG ym mis Chwefror i gyflwyno trosolwg o waith y Panel yn yr ysgolion.
- Darparwyd cyllid i ryddhau aelodau'r Panel Gweithredol o'u dyletswyddau er mwyn mynychu cyfarfodydd a sesiynau hyfforddi.
- Mewn perthynas â Chynllun Gweithredu'r CYSAG ar gyfer 2020-22, cadarnhawyd fod llwyfan electronig wedi cael ei greu er mwyn i ysgolion rannu adnoddau ac arfer dda mewn Addysg Grefyddol, ynghyd â gwaith y CYSAG a'r Panel Gweithredol mewn ysgolion. Cytunodd y CYSAG fod y llwyfan yn syniad ardderchog ac y byddai'n codi proffil y CYSAG a'r Panel Gweithredol yn yr ysgolion ac yn rhoi cyfle i ysgolion ddatblygu eu gwaith a rhannu eu syniadau.
- Mae Esgobaeth yr Eglwys yng Nghymru a GwE wedi bod yn cydweithio i rannu adnoddau gydag ysgolion. Roedd yr Eglwys yn teimlo fod plant angen cymorth gydag Addoli ar y Cyd, gan nad ydynt yn gallu cymryd rhan mewn gwasanaethau dyddiol mewn ysgolion. Bu'r Eglwys yn recordio sesiynau Addoli ar y Cyd cyfrwng Cymraeg ac mae GwE wedi eu rhannu ag ysgolion. Cytunodd Mrs Anest Frazer i anfon yr adnoddau uchod at Owain Davies ar gyfer y Panel Gweithredol.

Codwyd pryderon nad yw athrawon yn cael cyfle bellach i fynychu cyrsiau a drefnir gan CBAC oherwydd y pandemig. Yn hytrach, maent yn cael gwahoddiad i fynychu sesiynau gweminar dwy awr o hyd ar gyfer TGAU a Lefel A, sy'n cael eu cynnal ar wahanol ddiwrnodau. Nodwyd fod pob sesiwn gweminar yn costio £100, sy'n dod i gyfanswm o £300 ar gyfer pob pwnc. Nid yw pob ysgol yn gallu fforddio'r gost gan olygu fod rhai athrawon yn cael eu hamddifadu.

Tynnwyd sylw at y ffaith fod CBAC yn cael ei redeg fel busnes yn hytrach na gwasanaeth ar ôl iddo gael ei breifateiddio, sy'n golygu o bosib nad yw mor effeithiol ar gyfer ysgolion. Nodwyd fod CBAC wedi llwytho adnoddau dysgu ar gyfer pob pwnc ar eu gwefan. Mae'r adnoddau TGAU yn dda, ac maent yn parhau i gael eu datblygu a gall disgyblion gael mynediad atynt wrth weithio gartref.

Gofynnodd aelod a ddylai CYSAG gael ei gyllideb ei hun er mwyn helpu i ariannu gweminarau? Cytunwyd i ddisgwyl am adborth pellach gan athrawon sydd wedi mynychu sesiynau gweminar cyn holi am gyllid.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.**
- **Gwahodd Mrs Helen Roberts o Banel Gweithredol Ysgolion CYSAG i gyfarfod nesaf y CYSAG.**
- **Mrs Mefys Jones-Edwards i roi diweddariad ar y sesiynau gweminar yng nghyfarfod nesaf y CYSAG.**

5. **CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU**

Adroddodd Mr Rheinallt Thomas ar y prif bwyntiau a drafodwyd yng nghyfarfod rhithwir Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 7 Hydref 2020. Cyfeiriwyd at y Fframwaith Cefnogi Addysg Grefyddol. Nodwyd bod yr oedi o ran cyhoeddi'r Fframwaith wedi cael ei achosi gan Adran Gyfreithiol Llywodraeth Cymru gan y bu'n rhaid iddynt ymateb i heriau ychwanegol mewn perthynas â deddfwriaeth newydd yn ystod y pandemig. Nodwyd fod y Fframwaith ar gael ers mis Mehefin, i'w gylchredeg i'r CYSAGau. Cytunodd Cymdeithas CYSAGau Cymru i ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i fynegi pryderon ynghylch y diffyg gweithredu a'r oedi wrth rannu'r Fframwaith â'r CYSAGau a'i gyhoeddi wedi hynny. Gofynnwyd a ddylid gohirio'r amserlen ar gyfer gweithredu'r cwricwlwm newydd mewn ysgolion gan y bydd y Fframwaith yn ganllaw ar gyfer y cwricwlwm.

Mae ansicrwydd ynghylch a fydd Addysg Grefyddol yn cael ei alw'n Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Mae rhai'n ffafrio'r term Crefydd a Bydolygon.

Canolbwyntiodd y drafodaeth ar a ddylid caniatáu i grwpiau digrefydd ymuno â'r CYSAGau? Mae Llywodraeth Cymru wedi awgrymu efallai y gellid creu grŵp CYSAG ychwanegol a'i alw'n Grŵp Aa ar gyfer grwpiau digrefydd, tra y byddai'r CYSAG presennol yn cael ei alw'n Grŵp A. Mae anghytundeb rhwng cynrychiolwyr o gefndiroedd crefyddol a Llywodraeth Cymru wrth geisio datrys y mater o gael cynrychiolaeth o blith grwpiau digrefydd ar y CYSAGau. Roedd Mr Thomas wedi awgrymu y dylai drafft newydd y ddeddf llywodraeth leol adlewyrchu'r ardal ac aelodau'r gymuned.

Rhoddwyd diweddariad i'r CYSAG ynghylch apwyntiadau i Bwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru, y cyfarfod blynyddol ac adroddiad y Trysorydd.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd yng nghofnodion Cymdeithas CYSAGau Cymru.

6. **CYFARFOD NESAF**

Nodwyd y cynhelir cyfarfod nesaf y CYSAG ddydd Mawrth, 16 Chwefror 2021.

7. **CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD**

PENDERFYNWYD:-

Dan Adran 100(A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, gyrru'r wasg a'r cyhoedd allan o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol oherwydd y tebygrwydd y caiff gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwneir eithriad ohoni yn Atodlen 12A (categori 16) y Ddeddf.

8. **GOHEBIAETH**

Adroddodd y Cadeirydd ei fod wedi derbyn cais gan y Grŵp Dyneiddwyr Lleol i ymuno â CYSAG Ynys Môn.

Ystyriwyd cais y Dyneiddwyr gan y CYSAG a cheisiwyd cyngor gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr opsiynau oedd ar gael.
Ar ôl ystyried cyngor y Cyfreithiwr, **PENDERFYNODD y CYSAG beidio â chefnogi'r penodiad ar y sail ganlynol:-**

- **Nid oes seddi gwag ar gyfer aelodau newydd ar GYSAG Ynys Môn ar hyn o bryd;**
- **Mae CYSAG Ynys Môn yn bwriadu adolygu ei Gyfansoddiad, pan gyhoeddir manylion pellach ar aelodaeth y CYSAG, yn unol â newidiadau deddfwriaethol arfaethedig fel rhan o ddatblygiadau yn ymwneud â Chwricwlwm i Gymru gan Lywodraeth Cymru.**

Adroddodd y Cadeirydd y bydd Mrs Margaret Peters, Clerc y CYSAG, yn gadael ei swydd gydag Adran Addysg y Cyngor yn fuan, ac yn mynd i weithio i Gyngor Conwy. Ar ran y CYSAG, diolchodd y Cadeirydd i Mrs Peters am ei gwaith rhagorol fel Clerc a dymunodd yn dda iddi yn ei swydd newydd.

Daeth y cyfarfod i ben am 3.30 pm

Y CYNGHORYDD DYLAN REES
CADEIRYDD

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol

ADRODDIAD BLYNYDDOL
Ynys Môn
Medi 2019 – Awst 2020

Gyfarwyddwr Dysgu, Sgiliau a Phobl Ifanc
Rhys Howard Hughes Medi 2019/ Awst 2020

CYNNWYS

ADRAN 1: CRYNODEB GWEITHREDOL

1.1 Rhagair gan Gadeirydd CYSAG: Y Cynghorydd Dylan Rees

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG YNYS MÔN

2.1 Swyddogaeth CYSAG Mewn Perthynas ag Addysg Grefyddol
2.2 Y Maes Llafur Cytûn
2.3 Pa mor dda yw safonau?
2.4 Ymateb yr Awdurdod Addysg Leol
2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru
2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN
2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG
3.2 Aelodaeth CYSAG Môn 2019-20
3.3 Cyfarfodydd CYSAG a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd
3.4 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad
3.5 Templed CYSAG Môn ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol
3.6 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol
3.7 Cynllun Gweithredu CYSAG Môn 2019-20

ADRAN 1:
CRYNODEB GWEITHREDOL

Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio'r Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

Mae unwaith eto yn fraint i mi, fel Cadeirydd CYSAG Ynys Môn, gyflwyno'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2019/20.

Y llynedd ysgrifennais bod newidiadau seismig ar y gorwel gyda dyfodiad cwricwlwm newydd. Wrth edrych yn ôl dros y deuddeg mis diwethaf, pwy fyddai wedi meddwl y byddai newidiadau hyd yn oed mwy yn digwydd yn ein system addysg yn sgil effaith dychrynllyd Covid-19. O ganlyniad i hyn, nid oedd myfyrwyr yn gallu eistedd eu harholiadau TGAU a Lefel A, ond yn hytrach defnyddiwyd asesiadau athrawon yn seiliedig ar waith cwrs i raddio canlyniadau. Golyga hyn ei bod wedi bod yn amhosib cymharu data canlyniadau rhwng ysgolion. Beth y gwyddwn yw bod y nifer o ddisgyblion sy'n dewis dilyn Lefel A Addysg Grefyddol yn dal i ostwng, sy'n parhau i fod yn destun pryder.

Un datblygiad pwysig a chyffrous i'w adrodd yw sefydliad y Panel Gweithredol i Ysgolion. Sefydlwyd y Panel hwn i gynorthwyo'r CYSAG i fonitro darpariaeth A.G. mewn ysgolion ac i hyrwyddo arfer dda. Mae'r Panel yn cynnwys saith o gynrychiolwyr athrawon, tri ohonynt yn aelodau CYSAG, ac arweinir y Panel gan yr ymgynghorydd CYSAG.

Ar lefel genedlaethol, mae'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) yn symud yn ei flaen ac ar amser ysgrifennu'r crynodeb hwn, wedi symud i gam tri o'r broses gyfreithiol. Mae bellach yn amlwg y bydd A.G. yn cael ei haddysgu yn y cwricwlwm newydd fel "Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg" (C.G.M.) yn y maes llafur Dyniaethau. Mae aelodau CCYSAGauC yn parhau i fod yn weithredol iawn wrth ddarparu mewnbwn am ba feysydd o addysgu y dylid eu cynnwys yn y maes llafur cytunedig.

Fel sy'n arferol, mae nifer o argymhellion yn yr Adroddiad. Bydd yr holl argymhellion hyn yna'n cael eu cynnwys yn ein Cynllun Gweithredu sy'n ddogfen ddynamig, fel y gallwn fonitro ac adolygu cynnydd.

Eleni rydym wedi bod yn falch i groesawu aelod newydd i'r Pwyllgor fel cynrychiolydd ychwanegol o fewn y grŵp 'Enwadau Crefyddol', sef Mr Gerald Hewitson. Mae Mr Hewitson yn cynrychioli'r Crynwyr, ac fel Cyn-ddirprwy Brifathro Ysgol Uwchradd Caergybi, mae ganddo gyfoeth o brofiad addysg.

I gloi, hoffwn eto gynnig fy niolchgarwch diffuant i'm cyd-aelodau Pwyllgor am eu cefnogaeth drwy gydol y flwyddyn. Yn ogystal â hyn, hoffwn ddiolch i Mrs Gwyneth Hughes (Ymgynghorydd CYSAG) am ei chymorth amhrisiadwy ynghyd â chefnogaeth hanfodol Mrs Shirley Jones, ein Swyddog Pwyllgor.

Cymrwch ofal bawb.

Cynghorydd Dylan Rees
Cadeirydd CYSAG Ynys Môn

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG MÔN

2.1 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

Mae CYSAGau Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed' fel Maes Llafur Cytûn Gwynedd a Môn (2008).

Prif swyddogaeth CYSAG yw, '*cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda*'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a).

2.3 Pa mor dda yw safonau?

Mae CYSAG Môn yn monitro safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- dderbyn crynodeb o hunan arfarniadau ysgolion mewn ymateb i gwestiynau allweddol Fframwaith Arolygu ESTYN;
- ddadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- wirio adroddiadau arolygiadau ESTYN i adnabod arferion da a chefnogi ymhellach unrhyw gyfeiriad at 'addysg grefyddol' neu 'addoli ar y cyd' sydd angen i'w gryfhau ;
- wahodd athrawon a phenaethiaid i rannu eu harferion da gyda'r aelodau yn y cyfarfodydd tymhorol;
- ymweld ag ysgolion, trwy wahoddiad ar hyn o bryd, er mwyn mynychu sesiwn addoli ar y cyd.
- Annog cydweithio rhwng ysgolion i adnabod a chefnogi arferion da

Wynebwyd heriau sylweddol i waith y Panel yn ystod y flwyddyn academaidd 2019-20:

- Rhoddwyd ystyriaeth ddwys i ddau ymgynghoriad o bwys sydd gydag oblygiadau sylweddol i Addysg Grefyddol fel pwnc a rôl benodol y Panel CYSAG;
- Yn dilyn ymlediad Covid 19 cafwyd cyfnodau clo a symudwyd ysgolion i addysgu'n rhithiol. Cafodd hyn effaith ar waith y Panel o fis Mawrth 2020 a bu rhaid atal ymweliadau arsylwi mewn ysgolion;
- Cafodd cyfnodau clo effaith ar weithdrefnau arferol ysgolion, e.e. amserlen i lunio Hunan Arfarniad, atal arholiadau allanol, ymweliadau arferol gan Estyn yn cael eu gohirio;
- Sefydlwyd ffyrdd gwahanol o gynnal cyfarfodydd Panel CYSAG drwy ymgysylltu'n rhithiol;
- Ymadawiad Clerc y Panel CYSAG i swydd newydd.

2.3.1 Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion

Yng nghyfarfod **CYSAG Ynys Môn** ar 14 Chwefror 2011 penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y

cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau. Mae CYSAG Môn, penaethiaid ysgolion Môn ac aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi cymeradwyo'r templedi a luniwyd mewn ymateb i'r Fframwaith Arolygu ESTYN . Mae clerc CYSAG Môn, sy'n swyddog o fewn y gwasanaeth Dysgu Cyngor Ynys Môn, yn gyfrifol am ddosbarthu a chasglu'r hunan arfarniadau.

Derbyniwyd 5 adroddiad yn ystod 2019-20, sef 10.8% o ysgolion Môn. Llwyddwyd i wneud hyn yn ystod tymor yr Hydref a chyn cyfnod clo.

	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Nifer o adroddiadau	6/53	8/53	12/53	11/53	2/47	8/46	5/46
% o ysgolion Môn	11%	15%	22%	22%	4%	17%	10.8%

Yng nghyfarfod Panel CYSAG mis Hydref 2018, cyflwynodd y clerc canllawiau Hunan Arfarniad newydd i'r panel fyddai ar gael i bob ysgol gynradd. Mae'r templedi newydd yn cynnig arweiniad defnyddiol i ysgolion ar sut i gyflwyno tystiolaeth amrywiol a dod i farn feintiol drwy ddilyn terminoleg barnau Estyn. Mae'r templed newydd yn cynnwys y 5 cwestiwn allweddol barnau Estyn. Yn ystod y flwyddyn derbyniwyd Hunan Arfarniad gan ysgolion oedd yn cynnig naratif a barnau safonol , sampl lluniau ac enghreifftiau byrion o waith disgyblion . Mae hyn wedi hyrwyddo gwaith y Pwyllgor i fod yn fwy effeithiol i adnabod ansawdd gwaith disgyblion yn ein hysgolion cynradd o fewn maes Addysg Grefyddol a llunio barn am berfformiad.
Wrth symud ymlaen ar gyfer Cwricwlwm i Gymru bydd angen gwerthuso'r templed ymhellach i wirio bod yr HA yn gyd fynd gyda disgwyliadau a gofynion diweddaraf. Mae Pwyllgor Gweithredu CYSAG wedi ymrwymo i wneud y gwaith.

<u>Rhestr Ysgolion Uwchradd wnaeth gyflwyno HA dros y flwyddyn</u>
Ni dderbyniwyd Hunan Arfarniad o'r ysgolion uwchradd eleni.

<u>Rhestr Ysgolion Cynradd wnaeth gyflwyno HA dros y flwyddyn</u>

Cyflwynwyd adroddiadau hunan arfarnu ysgolion gan
Ysgol Gynradd Bodedern
Ysgol Gymuned Llannerchymedd
Ysgol Gymraeg Morswyn
Ysgol Y Fali
Ysgol Rhoscolyn

<u>Crynodeb</u>
Nodwyd bod adroddiad hunan arfarnu Bodedern yn dwyn sylw at rai arferion da sef y cyfleoedd a roddir i ddisgyblion siarad, gofyn cwestiynau a mynegi eu barn yn effeithiol yn y Cyfnod Sylfaen. Cyfeiriwyd at y ffaith fod disgyblion yng Nghyfnod Allweddol 2 yn defnyddio eu sgiliau llythrennedd yn llwyddiannus i ymchwilio i wybodaeth a chwblhau tasgau ysgrifenedig.

Barnwyd bod adroddiad hunan arfarnu gan Ysgol Gymuned Llannerchymedd yn onest iawn. Mae gan y disgyblion gefndir Addysg Grefyddol da; mae'r gwaith yn cael ei gynllunio ymlaen llaw; yn cael ei amserlennu'n gadarn ar sail wythnosol; ac yn cael ei restru fel blaenoriaeth yn y Cynllun Datblygu. Ym marn y CYSAG, roedd yr enghreifftiau o waith y disgyblion yn yr ystafell ddosbarth yn ardderchog.

Nodwyd yn adroddiad hunan arfarnu Ysgol Morswyn fod y Corff Llywodraethu wedi monitro AG yn yr ysgol, a bod cynnydd da wedi ei wneud mewn gwahanol feysydd a bod dealltwriaeth y disgyblion o arteffactau crefyddol yn dda. Cyfeiriodd yr adroddiad at ddiogelu disgyblion rhag cael eu radicaleiddio. Ym marn y CYSAG, roedd yr ymagwedd hon yn dda ond gwelwyd bod lle i gyfeirio a chyflwyno at debygolrwydd crefyddau eraill.

Adroddodd Pennaeth Ysgol y Fali fod safonau AG yn dda yn yr ysgol. Dywedodd fod y rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu siarad am eu teimladau, gweithredoedd a'u barn erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen. Erbyn diwedd Blwyddyn 5 a 6 yng Nghyfnod Allweddol 2, gall nifer o ddisgyblion esbonio sut mae eu teimladau, gweithredoedd a'u barn effeithio ar eu bywydau.

Mae adroddiad hunan arfarnu Ysgol Rhoscolyn yn datgan fod safonau AG yn foddhaol yn yr ysgol a bod rhai meysydd angen sylw. Esboniodd y Pennaeth fod gan y mwyafrif o ddisgyblion agwedd gadarnhaol ac iach tuag at AG a'u bod yn barod i gymryd rhan mewn trafodaethau am faterion moesol, lles ac ysbrydol. Nodwyd fod safonau addysgu AG a chyfraniad AG at ddatblygiad disgyblion yn gyffredinol da yn yr ysgol.

Camau gweithredu yn codi o'r adroddiadau.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Ynys Môn

- Parhau i ddatblygu gwaith y Pwyllgor Gweithredu er mwyn hyrwyddo gwaith dalgylchol i rannu arferion ac adnoddau a safoni ansawdd.
- Bod Pwyllgor Gweithredu CYSAG yn cymryd rhan rhagweithiol i graffu ar ganran o HA ysgolion a thynnu sylw y Panel at arferion arbennig o dda neu arferion sydd yn codi pryder.
- Canfod aelod allanol cymwys i fonitro ansawdd gwaith y Pwyllgor Gweithredol fel bod aelodau CYSAG yn derbyn sicrwydd bod y gwaith yn safonol.

2.3.2 Asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol yn y sector uwchradd

Ni chafwyd arholiadau allanol ar gyfer TGAU a Lefel A Haf 2020 oherwydd effaith Covid 19 . Barnwyd graddau i bob disgybl yn seiliedig ar asesiadau sefydliad . Mae'n annheg felly cymharu data 2020 a'r flwyddyn flaenorol. Serch hynny, mae'n werth nodi bod niferoedd disgyblion sydd yn dewis Addysg Grefyddol fel pwnc academaidd yn parhau yn gostwng ac yn destun pryder.

CA4 [TGAU]

Ysgol	Nifer o ddisgyblion
STJA	14 [25]
HH	1 [0]
YGLl	20 [14]
DH	31 [33]
Bodedern	17 [22]

- 83 disgybl oedd wedi cofrestru i ddilyn y cwrs Addysg Grefyddol TGAU 2019-20 , hyn yn 11 yn llai na'r nifer yn 2018-19 . Er bod y gostyngiad mewn niferoedd eto ar ei lawr nid yw'r gostyngiad mor sylweddol â'r flwyddyn flaenorol[- 57] .
- Mae asesiadau Haf 2020 yn dangos bod y myfyrwyr sydd yn astudio'r maes wedi llwyddo graddau da . Llwyddodd 38% y graddau uchaf A*-A   [asesiadau sefydliad]

CA5 Lefel A

School	Nifer y disgyblion	A*-A NIFER	A*-C NIFER	A-D
YSTJA	8 [13]	5	7	8
HH	0 [0]	0	0	0
YGLl	0 [6]	0	0	0
DH	10 [8]	3	10	10
Bodedern	7 [2]	2	6	7

- Cafwyd gostyngiad yn y nifer sy'n astudio Addysg Grefyddol i safon lefel A yn 2019-2020. Eleni 25 ymgeisydd oedd yn dilyn y pwnc o gymharu â 30 y flwyddyn flaenorol .
- Mewn dwy ysgol Uwchradd , Caergybi a Llangefni nid oedd yr un disgybl yn dilyn y pwnc i safon Lefel A
- Llwyddodd 2 ddisgybl i gyrraedd A* eto eleni a 10 disgybl yn llwyddo A*-A.
- Lwyddodd 23 disgybl A*-C. [asesiadau sefydliad]

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Annog pob ysgol Uwchradd i uchafu statws Addysg Grefyddol fel pwnc sydd yn datblygu diansyddion gwybodus sy'n gallu cyfrannu at y byd cyfoes.
- Paratoi cydlynwyr Dyniaethau i feddu a'r gwybodaeth mwyaf diweddar i allu arwain athrawon ar gyfer gofynion y Cwricwlwm Newydd i Gymru o fewn y maes Addysg Grefyddol yn benodol.
- Sicrhau bod ysgolion yn cael mynediad at ganllawiau ac arferion da a fyddai'n gwella deilliannau addysg grefyddol.

2.3.3 Adroddiadau arolygu ESTYN

Cyflwynwyd gwybodaeth am arolygiadau 4 ysgol gynradd yn ystod y flwyddyn.
Ysgol Gynradd Bodedern,
Ysgol Gymuned Llannerchymedd
Ysgol Goronwy Owen
Ysgol Rhyd Y Llan

Nododd y Clerc i'r CYSAG nad oedd Estyn wedi codi unrhyw bryderon mewn perthynas â'r ysgolion uchod.

Mae'r adroddiadau yn nodi bod:

- Ysgolion yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol a chymdeithasol disgyblion yn llwyddiannus, a bod disgyblion yn datblygu i fod yn ddysgwyr cydwybodol a hyderus sydd â sgiliau da o ran gweithio'n annibynnol.
- Barnwyd bod ymddygiad y disgyblion yn dda, yn gwrtais, yn dangos parch ac yn dangos

gofal a chonsyrn tuag at eraill.

- Nodwyd bod disgyblion yn datblygu i fod yn ddinasyddion da.
- Bod perfformiad yn dda a disgyblion yn gwneud cynnydd cadarn o ran yr hyn y maent yn ei ddysgu. Nodwyd awyrgylch deuluol a chymuned hapus ar gyfer y disgyblion.
- Nodwyd bod staff yn creu ethos gofalgar, hapus a chynhwysol.

:

- Cafwyd consensws gan y CYSAG bod ganddynt bryder bod cyfeiriadau at Addysg Grefyddol ac ansawdd Addoli ar y Cyd yn gynnil iawn mewn adroddiadau Estyn ac felly yn beryg o di brisio'r maes fel pwnc mewn ysgolion.

2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae Mrs. Gwyneth Môn Hughes, bellach yn ei rôl newydd o Uwch Reolwr Llesiant Gwasanaeth Dysgu Cyngor Ynys Môn yn sicrhau bod arweiniad ac argymhellion CYSAG Môn yn cael eu trosglwyddo i benaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae hwn yn benodiad dros dro tra bod yr adran yn mynd trwy gyfnod o ailstrwythuro.

- Yn 2019-20 estynnwyd gwahoddiad i gynrychiolwyr CYSAG ymweld â sesiynau Addoli ar y Cyd mewn ysgolion ac yna adrodd yn ôl canfyddiadau i'r Pwyllgor. Llwyddwyd i gynnal tri ymweliad ysgol yn ystod Tymor yr Hydref 2019.

Cafwyd adroddiad llawn gwybodaeth gan y Cynghorydd Gwilym O Jones yn dilyn ei ymweliad ag Ysgol Kingsland, Caergybi pan yr arsylwodd y gwasanaeth boreol yn yr ysgol. Dywedodd mai thema'r sesiwn Addoli ar y Cyd oedd cyfeillgarwch, gyda phwyslais ar ofalu. Dywedodd bod y gwasanaeth yn un ardderchog, a'i fod yn codi ymwybyddiaeth am werthoedd, ystyr a phwrpas ac yn rhoi cyfle i'r disgyblion adlewyrchu ar ddigwyddiadau a oedd yn cael effaith ar yr ysgol a'r gymuned leol.

Adroddodd y Cynghorydd Alun Mummery iddo fynychu sesiwn Addoli ar y Cyd yn Ysgol Llanfairpwll a'r thema oedd tŷ ar y bryn a thŷ ar y tywod. Dywedodd fod ei ymweliad yn un pleserus iawn, a gwelodd y disgyblion yn ymateb yn dda yn yr ysgol gan ddangos fod ganddynt sylfaen gadarn mewn Addysg Grefyddol.

Adroddodd y Cadeirydd ei fod wedi mynychu sesiwn Addoli ar y Cyd yn Ysgol y Talwrn, a'i bod yn sesiwn ardderchog. Roedd y disgyblion yn dathlu'r ŵyl Hindŵ, Diwali, ac yn darllen straeon o'r Beibl.

Yn ystod tymor y Gwanwyn a'r Haf bu rhaid oedi ar yr ymweliadau oedd wedi eu trefnu oherwydd Covid 19

- Sefydlwyd Cylch Gorchwyl i'r Pwyllgor Gweithredol CYSAG a chafwyd dau gyfarfod wyneb yn wyneb a dau gyfarfod rhithiol yn ystod y flwyddyn. Er bod y Pwyllgor wedi mabwysiadu'r Cynllun Gweithredu tair blynedd, oherwydd y pandemic, mae wedi bod yn her sylweddol i ddod ag aelodau i gyd at ei gilydd yr un pryd . Cynnil ydi'r effaith ar y tasgau gweithredu.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod CYSAG Môn yn derbyn y gefnogaeth ac arweiniad priodol er mwyn iddo gyflawni ei ddyletswyddau fel corff statudol drwy ystyried arsylwadau rhithiol.
- Blaen gynllunio amselen cyfarfodydd Pwyllgor Gweithredu CYSAG fel bod cynllun gweithredu yn derbyn sylw cadarn.

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi a dosbarthu canllawiau i gefnogi athrawon Addysg Grefyddol:

- http://cymru.gov.uk > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed (2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (http://cbac.co.uk)

Erbyn hyn mae Llywodraeth Cymru yn cynllunio newidiadau sylweddol o fewn y Maes Llafur Addysg Grefyddol. Bu'r CYSAG graffu ar ddau ymgynghoriad pwysig all gynnig oblygiadau pell gyrhaeddol.

Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru:

1. Ymgynghoriad ar y cynnig i sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm i holl ddysgwyr

Dyddiad cyhoeddi : 3 Hydref 2019
Camau i'w cymryd : Ymatebion erbyn 28 Tachwedd 2019

2. Cwricwlwm i Gymru: Crefydd, gwerthoedd a moeseg

Cynigion deddfwriaethol ar gyfer crefydd, gwerthoedd a moeseg yn Fframwaith Cwricwlwm i Gymru
Dyddiad cyhoeddi: 05 Mai 2020
Camau i'w cymryd: Ymatebion erbyn 28 Gorffennaf 2020

Cynhaliwyd Grŵp Tasg a Gorffen, Panel CYSAG, Gorffennaf 2020 i edrych ar yr ymgynghoriad **Cwricwlwm i Gymru: Crefydd, gwerthoedd a moeseg.**

Mynegodd y Panel eu siomedigaeth ar amseriad yr ymgynghoriad a bod Llywodraeth Cymru yn annheg i ddisgwyl ymateb ystyrlon gan nad ydi 'r dogfennau perthnasol ar gael i alluogi ateb y cwestiynau.

Anfonwyd llythyr at Lywodraeth Cymru ar ran y panel i ddatgan ein siomedigaeth a'n rhwystredigaeth ond hyd yma nid oes ymateb.

Yn ogystal â'r Panel CYSAG, cafwyd cyfraniadau unigolion o'r Pwyllgor Gweithredol CYSAG i'r ymgynghoriadau yn ystod y flwyddyn.

Cwricwlwm i Gymru

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod pob athro yn ymwybodol o'r newidiadau deddfwriaethol yn dilyn yr ymgynghoriadau diweddar.
- Sicrhau bod athrawon yn ymwybodol o'r 'hyn sy'n bwysig' ym Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau ac yn gwneud defnydd llawn o adnoddau HWB
- Parhau i hwyluso athrawon Addysg Grefyddol Ynys Môn ac aelodau CYSAG Môn i gyfrannu'n llawn at unrhyw adolygiad o'r cwricwlwm a threfniadau asesu.

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

Ar hyn o bryd mae Estyn wedi atal arolygiadau mewn ysgolion fodd bynnag mae galwadau rhithiol yn cael eu cynnal ac yn dilyn arolygiadau thematig yn hytrach na chynnal ymweliadau ysgolion unigol.
Serch hynny mae CYSAG Môn yn parhau i argymell yr adnoddau canlynol i athrawon Addysg Grefyddol a phenaethiaid ysgolion yr ardal:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017)
- Addysg Grefyddol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Mehefin 2018)*

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod arweinwyr ysgolion ac athrawon yn ymwybodol o'r arweiniad atodol ac yn gweithredu ar argymhellion diweddaraf ESTYN.
- Sicrhau bod arweinwyr ysgolion ac athrawon yn cynllunio ar gyfer Cwriciwlwm i Gymru drwy rhoi ysyriaeth llawn i'r Pedwar Diben ac ymgyffori Addysg Grefyddol yn llawn o fewn y Dyniaethau

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

Nodir yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig y dylai'r Awdurdod Addysg weithio gyda'i ChYSAG i gadw llygad ar ddarparu addoli ar y cyd dyddiol ac ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

Rhaid i'r addoliad fod "yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad". Mae'r weithdrefn "penderfynu" yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol.

- Mae aelodau CYSAG ac ysgolion Môn wedi derbyn canllawiau addoli ar y cyd:
  - Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2013)
  - Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Hydref 2017)
  - Diweddariad ar gyfer Arolygwyr (ESTYN, Ebrill 2018)'. Tynnwyd sylw at y dyfyniad a ganlyn o'r canllawiau:-

  'Efallai nad effeithir ar y farn ar gyfer MA4 os na fodlonir y ddyletswydd statudol. Mae hyn yn rhywbeth i'r tîm ei ystyried. Bydd angen i'r tîm bwyso a mesur nifer o ffactorau ym mhob achos penodol, er enghraifft nifer y disgyblion y mae'n effeithio arnynt, a bydd rhaid i'r tîm benderfynu p'un a yw hyn yn arwyddocaol ai peidio, a ph'un a ddylai effeithio ar y farn gyffredinol ar gyfer MA4. Ni waeth p'un a fydd arolygwyr yn penderfynu adrodd ar addoli ar y cyd ai peidio, rhaid iddynt bob amser adrodd ar ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion.'

- Mae CYSAG Môn yn monitro safonau addoli ar y cyd trwy dderbyn a thrafod hunan arfarniad ysgolion yn ystod y cyfarfodydd.

- Mae aelodau Cysag bellach yn gwneud defnydd o pro-fforma i gofnodi eu harsylwadau yn ystod eu hymweliadau. Mynychodd 3 aelod o'r PANEL sesiwn addoli ar y cyd mewn ysgolion cynradd yn ystod Tymor yr Hydref 2019.

- Wrth baratoi i gynllunio gwasanaethau addoli ar y cyd yn yr hinsawdd bresennol amodau Covid 19 , mae'n bwysig bod penaethiaid yn ystyried yr arweiniad gan Lywodraeth Cymru **ffrydio-byw arferion ac egwyddorion diogelu i ymarferwyr addysg** <https://hwb.gov.wales/parthau/diogelwch-ar-lein/ffrydio-byw-arferion-ac-egwyddorion-diogelu-i-ymarferwyr-addysg/>. sydd wedi ei gyhoeddi fel rhan o'r canllaw 'Aros yn Ddiogel. Dysgu gydol oes' i gefnogi ysgolion sydd am gyflwyno gwersi ffrydio-byw i'w dysgwyr.

Mae CYSAG yn cynnig nifer o ffyrdd y gall ysgolion gynnig gwasanaethau addoli ar y cyd a fyddai'n gyraeddadwy ac yn ymarferol i ddysgwyr a rhieni/gofalwyr. Gallai ysgolion gynnig:

- ffrydio gwasanaethau addoli ar y cyd gan y Pennaeth sy'n dilyn themâu penodol lle y rhennir llwyddiannau a chynhwysir amser i fyfyrio neu addoli. Gallai staff penodol helpu'r penaethiaid i baratoi gwasanaethau ar sail rota;
- addoliadau ar y cyd byw drwy fideo-gynadledda e.e. drwy Microsoft Teams yn Hwb;
- munud i feddwl yn cael ei gyflwyno drwy wefan yr ysgol, y cyfryngau cymdeithasol neu e-bost. Gellir defnyddio hwn fel ffordd ystyrlon o gynnig cyfleoedd ar gyfer datblygiad emosiynol, cymdeithasol, ac ysbrydol a chyfle i addoli fel y bo'n briodol;
- anfon enghreifftiau o fyfyrdodau i ddysgwyr feddwl amdanynt gartref. Gallent fod yn syml, yn ddarn o gerddoriaeth, darlun/fideo byr neu gwestiwn arwyddocaol i'w ystyried. Gall rhieni/gofalwyr wedyn ddewis cynnig cyfle i addoli fel sy'n briodol i gefndir y teulu;
- cyfle i'r dysgwyr awgrymu themâu a phynciau ar gyfer addoli ar y cyd neu fyfyrio. Gallent fod eisiau arwain ar destun y gwasanaeth e.e. recordio fideo byr i eraill, dewis llun, a rhannu llwyddiannau. Gall dysgwyr ddal fod wrth wraidd gwasanaethau a arweinir gan y plentyn;
- gwasanaethau creadigol a phwrpasol y gellid eu datblygu drwy archwilio rhan o'r cysyniadau a'r themâu allweddol a geir yn natganiadau Yr Hyn sy'n Bwysig yn y Cwricwlwm i Gymru 2022. Byddai hyn yn rhoi cyfle i'r dysgwyr ddatblygu rhai o nodweddion y pedwar diben ac, ar yr un pryd, ymestyn oes adnoddau a grëwyd;
- cyfle i'r dysgwyr gymryd rhan weithredol mewn addoli ar y cyd a chyfle i ymateb fel rhan o'r profiad torfol. Er enghraifft, anfon gwaith celf, barddoniaeth, neu ddim ond rhannu eu meddyliau ar y myfyrdod drwy sgwrs gyda'u hathro. Gallai rhwydweithiau a chyfleusterau siarad Hwb fod yn ffordd ddefnyddiol o rannu'r ymatebion hyn. Gall hyn fod yn arbennig o bwysig yn yr amser pryderus yma;
- rhannu profiadau athrawon, staff cymorth a dysgwyr mewn ysgolion drwy fideo a recordiwyd ymlaen llaw, ffotograff, dyddiadur, ayb... (os yw'n addas, a thrwy gael y caniatâd perthnasol a dilyn gweithdrefnau diogelu); ac
- i'r rheiny sydd heb fynediad at adnoddau digidol, darparu pecyn o awgrymiadau am fyfyrdod drwy'r post, fel eu bod yn dal yn cael cyfle i fyfyrio a datblygu'n emosiynol, cymdeithasol ac ysbrydol ynghyd â chyfle i addoli fel/os yn briodol i gefndir y teulu. Gellid seilio'r rhain ar adnoddau a ddatblygwyd yn barod.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod ysgolion yn parhau i gydymffurfio â'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd ond yn ddiogel o dan gyfyngiadau Covid.

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

Sefydlwyd CYSAG gan Bwyllgor Addysg Môn yn 1996 i gynnwys:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill, sef
- Yr Eglwys Fethodistaidd
- Undeb Bedyddwyr Cymru
- Eglwys Bresbyteraidd Cymru
- Yr Eglwys yng Nghymru
- Undeb yr Annibynwyr
- Yr Eglwys Gatholig
- Crynwyr Môn

Athrawon, sef,
- Cymdeithas y Prifathrawon (SHA)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawon (NASUWT)
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Aelodau etholedig

3.2 Aelodaeth CYSAG Ynys Môn 2017-8

Cynrychiolwyr yr Enwadau Crefyddol

Yr Eglwys Fethodistaidd	Parch./Rev. Kate McClelland (Haf 2016)
Undeb Bedyddwyr Cymru	Mrs Catherine Jones
Eglwys Bresbyteraidd Cymru	Mrs Einir Morris
Yr Eglwys yng Nghymru	Mrs Anest Frazer
Undeb yr Annibynwyr	Parch. Jim Clark
Yr Eglwys Babyddol	Mr Christopher Thomas

Cynrychiolwyr Athrawon (cyfetholwyd)

Ysgol Gynradd Llangaffo	Manon Morris Williams
Ysgol Cybi	Alison Jones
Ysgol Uwchradd Bodedern	Heledd Hearn
Ysgol Syr Thomas Jones	Mefys Jones Edwards

Cynghorwyr

Cynghorydd Glyn Haynes
Cynghorydd Gwilym O Jones
Cynghorydd Alun Mummery
Cynghorydd Aled Morris Jones
Cynghorydd Dylan Rees **(Cadeirydd**)
Cynghorydd Alun Roberts

Aelodau Cyfetholedig (heb bleidlais)

Rheinallt Thomas	Cyngor yr Ysgolion Sul

Swyddogion

Mr Rhys H Hughes Medi 2019 – Awst2020	Cyfarwyddwr Dysgu sgiliau a Phobl Ifanc
Gwyneth Môn Hughes	Uwch Reolwr Llesiant ac Ymgynghorydd CYSAG
Mrs Margaret Peters	Clerc CYSAG Môn
Shirley Cooke	Swyddog Pwyllgor

3.3 Cyfarfodydd CYSAG 2017-18

Mae dyddiadau'r cyfarfodydd ar gael ymlaen llaw trwy gysylltu â Chlerc CYSAG. Yn ystod 2019 – 2020, cyfarfu CYSAG Ynys Môn ar ddau achlysur wyneb yn wyneb :

15 Hydref 2019
25 Chwefror 2020
Haf 2020 – dim cyfarfod

Grŵp Tasg a Gorffen - rhithiol

Trafodwyd y materion canlynol ac ymhelaethir ar rai ohonynt yng nghorff yr adroddiad hwn:

a) Cyfarfod 15 Hydref 2019

- Trafododd y CYSAG a chytuno i dderbyn Y Crynwyr fel enwad crefyddol ar y CYSAG.
- Cafodd Mr Gerald Hewitson, aelod o Grynwyr Ynys Môn ei enwebu a'i benodi'n aelod o'r CYSAG ac fe'i croesawyd yn ffurfiol gan y Cadeirydd.
- Cytunodd y CYSAG ar y cynnig i sefydlu Pwyllgor Gweithredu a bod hyn yn ffordd ymlaen ardderchog a chyffrous

- Cyflwynwyd adroddiadau hunan arfarnu ysgolion gan Ysgol Gynradd Bodedern, Ysgol Gymuned Llannerchymedd ac Ysgol Gymraeg Morswyn.

- Cyflwynwyd er ystyriaeth y CYSAG - adroddiadau arolwg Estyn a gynhaliwyd yn Ysgol Gynradd Bodedern, Ysgol Gymuned Llannerchymedd ac Ysgol Gymraeg Morswyn.
- Nododd y Clerc i'r CYSAG nad oedd Estyn wedi codi unrhyw bryderon mewn perthynas â'r ysgolion uchod.
- Cyflwynwyd er gwybodaeth, cofnodion drafft y cyfarfod diwethaf o Gymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 28 Mehefin 2019.
- Dygodd y CYSAG sylw at y cyflwyniad a wnaed gan Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru a oedd yn cyfeirio at 'hawliau' plant.
- Nodwyd y cynhelir cyfarfod nesaf Cymdeithas CYSAGau Cymru yn Aberaeron ar 21 Tachwedd 2019.
- Trafododd y CYSAG ddogfen ymgynghori gan Lywodraeth Cymru ar yr hawl i dynnu plant o wersi Addysg Grefyddol ac Addysg Rhyw a Pherthynas, ac i newid enw AG.
- Estynnodd Mr Gerald Hewitson wahoddiad i'r CYSAG fynychu Cynhadledd Comisiwn Tegwch ar gyfer Ynys Môn yn Neuadd y Dref yn Llangefni ar 21 Hydref 2019 rhwng 9.30 am - 2.30 pm.

b) Cyfarfod 25 Chwefror 2020

- Adroddodd yr Ymgynghorydd AG bod Panel Gweithredol CYSAG Ysgolion wedi cael ei sefydlu i gynorthwyo'r CYSAG i fonitro AG mewn ysgolion.
- Cyflwynwyd Cylch Gorchwyl a Chynllun Gweithredu'r Panel
- Adroddodd yr Ymgynghorydd AG bod cyfarfod cyntaf y Panel wedi canolbwyntio ar AG a'r Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau yn y Cwricwlwm newydd i Gymru.
- Awgrymwyd bod Clerc y CYSAG yn cysylltu â'r Pennaeth, Mr Richard Jones, i ofyn a fyddai'n ystyried bod yn aelod o'r Panel.
- Cytuno fod y Panel Gweithredol yn adolygu adroddiadau hunan arfarnu ysgolion, ac yn cyflwyno ei sylwadau i'r CYSAG.
- Rhannwyd copïau o Gynllun Gweithredu'r CYSAG yn y cyfarfod. Adroddodd yr Ymgynghorydd AG y bydd y Cynllun Gweithredu yn rhan o Gynllun Busnes yr Adran Addysg,
- Awgrymwyd creu llwyfan i rannu arfer dda ac adnoddau mewn AG ac addoli ar y cyd o fewn Addysg Môn.
- Cyflwynwyd adroddiadau arolygiadau a gynhaliwyd yn Ysgol Goronwy Owen, Benllech ac Ysgol Rhyd y Llan, Llanfaethlu i'r CYSAG eu hystyried.
- Cyflwynwyd adroddiadau hunan arfarnu gan Ysgol y Fali ac Ysgol Rhoscolyn.
- Awgrymwyd fod y Panel yn adolygu fformat a naratif adroddiadau hunan arfarnu maes o law.
- Adroddodd yr Ymgynghorydd AG bod fersiwn drafft o'r Cwricwlwm newydd i Gymru 2022 wedi cael ei gyhoeddi, ac yr anfonir dolen at aelodau'r CYSAG iddynt gael mynediad i'r ddogfen.
- Nodwyd fod y CYSAG eisoes wedi ymgynghori ar y Fframwaith drafft ar gyfer AG ond y bydd angen cynnal ymgynghoriad cyhoeddus pellach pan gyhoeddir y Fframwaith.
- Adroddodd y Cadeirydd fod Libby Jones, yr Ymgynghorydd AG ar gyfer Wrecsam, wedi trefnu cyfarfod arbennig yn Wrecsam ar 26 Mawrth 2020 i GYSAGau Gogledd Cymru drafod y Fframwaith ar gyfer AG.
- Cyflwynwyd, er gwybodaeth, gofnodion drafft cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd yn Aberaeron ar 21 Tachwedd 2019.
- Roedd Mr Chris Thomas, aelod o'r CYSAG nad oedd yn bresennol yn y cyfarfod, wedi anfon gwybodaeth at y CYSAG am y Gwasanaeth Addysg Gatholig (CES) a Byd Olwg a Chrefyddau.

3.3.1 Mae CYSAG Ynys Môn wedi ymaelodi â Chymdeithas CYSAGau Cymru ac mae ei haelodau yn mynychu cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn rheolaidd.

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y cynrychiolwyr canlynol:

- Mr Rheinallt Thomas

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y sylwebyddion canlynol:

- Mrs Gwyneth Hughes

3.3.2 Darperir cynhaliaeth broffesiynol i GYSAG fel a ganlyn:

Mr Rhys H Hughes Cyfarwyddwr Dysgu, Sgiliau a Phobl ifanc
Mrs Margaret Peters , Gwasnaeth Dysgu sy'n gweithredu fel Clerc CYSAG
Mrs Gwyneth Hughes Ymgynghorydd Cefnogi CYSAG, Uwch Reolwr Llesiant Gwasanaeth Dysgu
Shirley Cooke, Swyddog Pwyllgor sy'n cofnodi ac yn gweinyddu CYSAG ar ran Cyngor Ynys Môn

Dylid cyfeirio ymholiadau at Glerc CYSAG, Adran Addysg a Hamdden, Swyddfeydd y Cyngor , Llangefni. LL77 7EY

3.3.3 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad CYSAG

Dosberthir copi electronig o'r adroddiad blynyddol i'r canlynol:

- Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru
- Gwefan Ysgolion Ynys Môn
- Cymdeithas CYSAGau Cymru

Darperir copi hefyd i:

- Aelodau CYSAG Môn

3.4 Templed CYSAG Ynys Môn ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Prif swyddogaeth CYSAG yw monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a chynghori'r awdurdod lleol ar faterion sy'n ymwneud ag addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn credu y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol. Mae llawer o CYSAGau yn monitro safonau trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd ag aelodau CYSAG.

Gwybodaeth bellach:

- Cymdeithas CYSAGau Cymru: www.wasacre.org.uk
- Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd: Cylchlythyr 10/94 (Swyddfa Gymreig)
- Felly rydych yn ymuno â'ch CYSAG lleol: llawlyfr ar gyfer aelodau CYSAGau yng Nghymru (Cym. CYSAGau C)
- Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, 2012);
- Adolygiad o Adroddiadau CYSAG (Llywodraeth Cymru, 2011 and 2013)

Adran Addysg a Sgiliau Cymru (AdAS)

Mae'r rhan fwyaf o CYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3-19 oed yng Nghymru' neu'i addasu fel eu maes llafur cytûn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi addysg grefyddol yng Nghymru trwy ddarparu canllawiau i gefnogi athrawon, penaethiaid ac aelodau CYSAG. Maent yn cynnig gwybodaeth ddefnyddiol am ddulliau addysgu, adnoddau ac asesu. Roedd proses gymedroli allanol genedlaethol 2010 -12 yn gyfle i adrannau AG mewn ysgolion uwchradd ddangos eu dealltwriaeth o lefelau cyrhaeddiad Addysg Grefyddol.

Gwybodaeth bellach

- http://cymru.gov.uk > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed (2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (http://cbac.co.uk)

ESTYN

Mae arolygiadau ESTYN yn seiliedig ar bum maes arolygu:

1. Safonau
2. Lles ac agweddau at ddysgu
3. Addysgu a phrofiadau dysgu
4. Gofal, cymorth ac arweiniad
5. Arweinyddiaeth a rheolaeth

Prin yw'r adroddiadau arolygiadau ysgol sy'n cynnwys sylwadau ar safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Cyhoeddwyd adolygiad thematig o Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd ym mis Mehefin 2013 ac mae'n cynnig argymhellion i awdurdodau lleol, ysgolion a CYSAGau.

Gwybodaeth bellach:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Addysg grefyddol a moesol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Haf 2018)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (Hydref 2017)

Pa dystiolaeth a ddefnyddir gan ysgolion wrth ddod i farn?

Craffu ar lyfrau 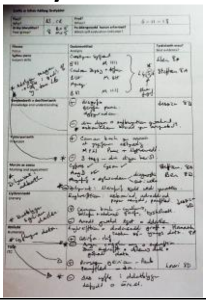	Mae athrawon yn casglu sampl o waith disgyblion, (*e.e. amrediad o allu, oed, bechgyn a merched*) er mwyn helpu'r cydlynydd i ateb cwestiynau megis: • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • I ba raddau y mae'r gwaith yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd, a Chymhwysedd Digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Arsylwadau gwersi 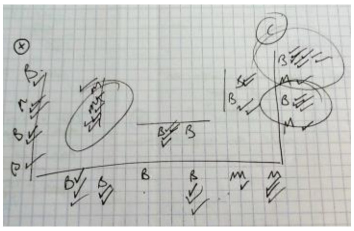	Mae athrawon ac arweinwyr ysgol yn arsylwi gwersi er mwyn helpu'r cydlynydd i ateb cwestiynau megis: • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • A yw'r dysgwyr yn dangos cymhelliant uchel? A ydynt yn cyfrannu i'w dysgu? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Holiaduron a chyfweliadau 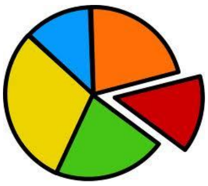	Gall ysgolion ddadansoddi canlyniadau holiaduron a ddefnyddiwyd i ganfod barn disgyblion, athrawon a rhieni i gwestiynau megis: • Beth yw eu barn am 'gynnwys' y gwersi AG? A oes grwpiau arwyddocaol o ddisgyblion/rhieni sy'n cynnig barnau gwahanol? • Pa gynnydd a wneir ganddynt yn eu sgiliau Addysg Grefyddol? • Beth yw eu rhagdybiaethau/barnau/agweddau tuag at Addysg Grefyddol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Data 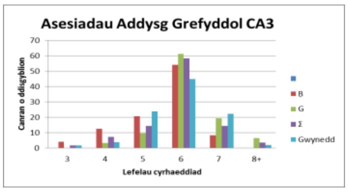	Gall ysgolion ddefnyddio data asesiadau athro neu ganlyniadau arholiadau allanol (uwchradd yn unig) er mwyn adnabod tueddiadau neu batrymau? • Pa mor dda y mae bechgyn/merched/grwpiau o ddisgyblion yn perfformio dros gyfnod? (*pob ysgol*) • Pa mor dda mae disgyblion ein hysgol/adran ni yn perfformio mewn cymhariaeth ag ysgolion/adrannau eraill? (*ysgolion uwchradd yn unig*) • A oes grwpiau o ddisgyblion sy'n tangyflawni? (*pob ysgol*) • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu mewn addysg grefyddol?
Eraill RE Quality Mark GOLD Newyddion **Addysg Grefyddol** **Religious Education** News	Gall barn ysgolion hefyd fod yn seiliedig ar dystiolaeth arall megis: • Llwyddiant mewn cystadlaethau AG lleol neu genedlaethol; • Cyfrannu tuag at ddigwyddiadau/cynadleddau/prosiectau/cyhoeddiadau lleol neu genedlaethol; • Adroddiadau monitro gan aelodau eraill o'r staff *e.e. cydlynwyr llythrennedd rhifedd neu TGCh;* • Cofnodion cyfarfodydd gyda staff, llywodraethwyr neu ymwelwyr CYSAG; • Ymchwil gweithredu gan aelod o Gymuned Ddysgu Broffesiynol; • Achrediad allanol, *e.e. Marc Ansawdd Addysg Grefyddol http://www.reqm.org/wales*

Canllawiau CYSAG (tudalennau 3, 4, 5 a 6)

I ba raddau y mae darpariaeth yr ysgol yn hyrwyddo datblygiad personol y disgyblion? (Maes arolygu 4.2)
Bydd arfarnu safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn gymorth i'r ysgol arfarnu maes arolygu 4.2 sef 'Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).

Mae arweiniad arolygu ESTYN (Medi 2017) ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol yn nodi:

> *"Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn hyrwyddo egwyddorion sy'n helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng da a drwg. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain. Dylent ystyried i ba raddau y mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu, fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd, ac yn helpu disgyblion i ddeall anghenion a hawliau pobl eraill yn lleol, ac fel aelodau o fyd eang ac amrywiol."*

O fewn amserlen cylch hunan arfarnu'r ysgol bydd angen ystyried pa dystiolaeth fydd yn helpu'r ysgol i ddod i farn ar faes arolygu 4.2. Mae gan addysg grefyddol ac addoli ar y cyd gyfraniad pwysig i'r maes hwn.

Mae'r cwestiynau enghreifftiol canlynol yn seiliedig ar Fframwaith Arolygu Cyffredinol ESTYN (Medi 2017) a'r cwestiynau a defnyddiwyd gan ESTYN yn ystod arolygiad thematig ar addysg grefyddol yn ystod tymor yr Hydref 2017. Nid oes disgwyl i ysgol ateb pob cwestiwn, ond o drafod y rhain gyda staff, llywodraethwyr, disgyblion ac ymgynghorydd cefnogi gwelliant bydd ysgol yn gallu adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn eu galluogi i gynllunio gwelliannau.

Maes Arolygu 1: Safonau

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- Beth yw eich barn am safonau addysg grefyddol yn eich ysgol? *(Disgyblion CS, CA2, CA3, CA4, CA5)*
- Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol?
- I ba raddau mae grwpiau o ddisgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd?
- I ba raddau mae disgyblion yn defnyddio'u medrau siarad a gwrando, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol?
- Rhowch enghraifft o sut mae'r disgyblion wedi datblygu eu medrau meddwl, eu creadigrwydd a'u medrau corfforol mewn gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ystafell ddosbarth a thu allan?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- A yw'r disgyblion yn dangos diddordeb mewn addysg grefyddol?
- Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu

Cofiwch gyfeirio at enghreifftiau o'r ddarpariaeth. Amser i'r pwnc? % sy'n dewis fel opsiwn Ast. Cref? % sy'n cael achrediad am AGref statudol.

- Sut ydych yn gwybod bod eich ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addysg grefyddol?
- Sut mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu yn eich ysgol?
- A yw'r addysg grefyddol yn llwyddo i ennyn diddordeb y disgyblion?
- Pa mor dda y mae'r gwersi/gweithgareddau yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal â'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd?
- Beth yw ansawdd y cynllunio ar gyfer addysg grefyddol? (adeiladu ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau blaenorol? amcanion clir? dulliau addysgu? adnoddau?)
- Pa mor dda y mae'r adborth mewn addysg grefyddol yn helpu disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella?
- Ym mha ffyrdd ydych chi'n asesu ac yn olrhain cynnydd disgyblion mewn addysg grefyddol?

- Sut mae'r cynllunio ar gyfer addysg grefyddol yn helpu'r disgyblion i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus? A ydych wedi dechrau ymateb i argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'?
- I ba raddau y mae'r ysgol yn rhoi ystod eang a phriodol o brofiadau, tu fewn a thu allan i'r dosbarth, er mwyn datblygu diddordeb a medrau'r disgyblion mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn trefnu unrhyw deithiau neu ymweliadau sy'n gysylltiedig ag addysg grefyddol? Pa grwpiau blwyddyn, pa mor aml, a sut mae'r teithiau hyn yn cyfoethogi'r cwricwlwm?
- A yw'r addysg grefyddol yn adlewyrchu natur cyd-destun yr ysgol? A yw'n adlewyrchu amrywiaeth ddiwylliannol, ieithyddol ac ethnig Cymru ac ardal leol yr ysgol?
- I ba raddau mae'r gweithgareddau addysg grefyddol yn rhoi cyfleoedd cynyddol bwrpasol i ddisgyblion ymarfer a datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCh i'r safon briodol?'
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad

- I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol?
- Sut mae'r disgyblion yn dylanwadu ar yr hyn y maent yn ei ddysgu mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau cymunedol neu a oes ganddi gysylltiadau ag unrhyw arweinwyr neu sefydliadau ffydd?
- Beth yw cyfraniad addysg grefyddol i ddealltwriaeth disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach?
- Rhowch enghreifftiau o sut mae addysg grefyddol wedi helpu disgyblion i ddeall materion yn ymwneud â chydraddoldeb ac amrywiaeth, ystrydebau neu eithafiaeth grefyddol, hawliau dynol?
- I ba raddau mae'r ysgol yn helpu disgyblion i ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?
- Pa mor dda mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain?
- A yw'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd?
- Beth yw ansawdd yr addoli ar y cyd? Pa mor dda y mae'r ysgol yn ei gynllunio dros gyfnod?
- Sut mae'r ysgol yn cadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, *e.e. deunydd eithafol naill ai drwy siaradwyr gwadd neu siaradwyr ar ymweliadau a safleoedd*?
- Sut ydych chi'n sicrhau y caiff pryderon ynghylch sylwadau a wneir gan ddisgyblion yn ystod gwersi addysg grefyddol eu hystyried yn briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth

- A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol?
- A yw'r staff yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol?
- Sut ydych yn dyrannu adnoddau i gynorthwyo i addysgu addysg grefyddol?
- Sut caiff rhieni eu hysbysu am eu hawl i dynnu disgyblion o wersi addysg grefyddol? Sawl disgybl sy'n cael eu tynno o wersi addysg grefyddol gan eu rhieni ac a oes gan yr ysgol drefniadau da i ddarparu ar eu cyfer yn ystod gwersi addysg grefyddol? A yw'r nifer hon wedi cynnydd/gostwng/aros yr un fath dros y 5 mlynedd diwethaf? O ba grwpiau y daw'r disgyblion hyn? A ydych yn cael sgwrs a rhieni ynghylch eu penderfyniad?
- Ym mha ffyrdd y mae darpariaeth eich ysgol ar gyfer addysg grefyddol yn helpu i hyrwyddo cydlyniad cymunedol gwell?
- Pa mor aml ydych chi'n monitro addysg grefyddol? Sut caiff y wybodaeth hon ei rhannu a staff perthnasol eraill?
- A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?
- A ydych yn cydweithio gydag athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion eraill? Beth yw effaith hyn?
- Beth yw'r 'enghraifft gorau o addysg grefyddol' y gallwch ei rannu gyda'ch CYSAG lleol neu gydag athrawon eraill?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Sut y gall CYSAGau fonitro safonau?

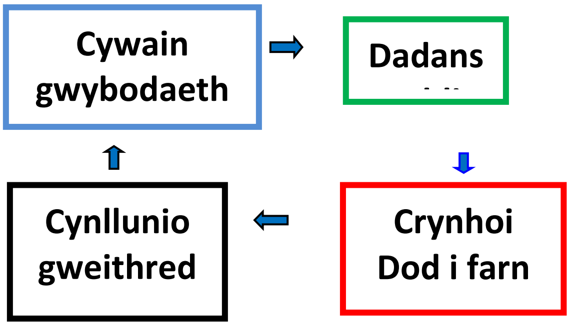

Sut y gall CYSAG gywain gwybodaeth?

- trwy ofyn i ysgolion gyflwyno gwybodaeth a hunan arfarniad;
- trwy gomisiynu 'arbenigwr' i ymweld â sampl o ysgolion a darparu adroddiad tymhorol;
- trwy drefnu bod yr aelodau yn ymweld ag ysgolion;
- trwy ofyn i ddisgyblion, staff a llywodraethwyr mewn sampl o ysgolion gwblhau holiadur ar-lein;
- trwy edrych ar ganlyniadau arholiadau allanol ac asesiadau athro CA3 (ysgolion uwchradd yn unig)

Pa ffynonellau sydd ar gael yn eich hardal chi?

- Dadansoddiad o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion;
- Dadansoddiad o bolisïau, cynlluniau gwaith, cynlluniau datblygu ysgolion;
- Data perfformiad ysgolion: asesiadau athrawon CA3 canlyniadau TGAU Safon UG/A;

Pwy sy'n cyfrannu tuag at y monitro?

- athrawon ac aelodau o UDRh ysgolion
- aelodau CYSAG
- swyddogion Awdurdod Lleol/GwE
- athrawon a nodwyd fel athrawon neilltuol
- disgyblion
- llywodraethwyr
- rhieni

Rhifau - meintiau a chyfrannau

bron bob un	=	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf	=	90% neu fwy
llawer	=	70% neu fwy
mwyafrif	=	dros 60%

Rhagorol **Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig** arbennig, da iawn, cryf iawn, eithriadol, yn rhagori ar, arbennig, ardderchog, gwych, safon uchel iawn, ansawdd uchel iawn, ymestynnol, creadigol iawn, ymhell uwchlaw'r disgwyliadau, effeithiol iawn, hyfedr, meistrolgar	**Da** **Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau** llwyddiannus, cryf, cadarn, medrus, buddiol, gwerthfawr, cadarnhaol, trwyadl, defnyddiol, nerthol, grymus, cynhwysfawr, defnydd da, cyson dda, effeithiol, pwrpasol
Digonol ac angen gwelliant **Cryfderau'n gorbwyso gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella** boddhaol, priodol, addas, effeithlon, cymwys, perthnasol, digonol, digon, dilys, cadarn, diogel, canolig, cyson, cymedrol, anghyson, cyfyngedig	**Anfoddhaol ac angen gwelliant ar frys** **Gwendidau pwysig yn gorbwyso cryfderau** annigonol, aneffeithlon, dim, amhriodol, aneffeithiol, anaddas, methu, gwan, gwael, cyfyngedig.
Rhagorol Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig	Da Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau

Geiriau/ymadroddion defnyddiol

Mae xxx wedi arwain at....
O ganlyniad i xxx mae safonau xxx wedi codi xx% er xx
Yn dilyn cyflwyno xxx mae xxx wedi gwella, fel y dangosir gan ...
Dengys xxx fod safonau xxx wedi...
Gwelir effaith xxx yn xxx sy'n dangos bod....
Gellir gweld gwelliant mewn xxx yn ....
Gellir gweld dylanwad xxx yn y gwelliant/cynnydd...
Dengys XXXXX bod x% o'r disgyblion yn gallu/bod gan x% o'r disgylion ...
Dengys xxx bod x% o'r rhieni/staff/llywodraethwyr yn....

Beth ddylid ei gynnwys?

- **Effaith ymyrraeth** ar (safonau, lles, addysgu, agweddau, gwerthoedd)
- **Tueddiadau** dros gyfnod
- **Cymhariaeth** ag ysgolion eraill (?)
- **Barn** - defnyddio termau arfarnol
- **Meintioli** pa bryd bynnag y bo'n bosibl

Enw'r Ysgol:

Addysg Grefyddol
Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol ***Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?***
• Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn. • I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.
Nodiadau:
Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: BARN

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol? ***Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?***
• Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grŵp ffocws/Cyngor Ysgol • I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),
Nodiadau:
Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: BARN

Maes arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol? ***Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog***
• Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion • I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)
Nodiadau:
Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: BARN

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol? ***I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?***				
• Defnyddiwch: teithiau dysgu, cyfweliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw droseddau casineb/bwlio. • I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglŷn ag addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)				
Nodiadau:				
Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?	**Ydy**		**Nac ydy**	
Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlyniad cymunedol yn: BARN				

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol? ***A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?***
• Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro a hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweliadau gyda'r cydlynydd a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol. • I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

Nodiadau:
Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: BARN

Agweddau i gael sylw	**Camau gweithredu**	**Pwy?**	**Erbyn pryd?**
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	

Arfarniad crynodol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Cryno! Tua 50 o eiriau.

Enw'r pennaeth
Llofnod y pennaeth
Dyddiad:

3.6: Taflen gofnodi ar gyfer aelodau CYSAG Ynys Môn wrth iddynt fynychu sesiwn addoli ar y cyd

Cyngor Sefydlog ar Addysg Grefyddol

Mynychais sesiwn addoli ar y cyd mewn:	ysgol arbennig	☐
	ysgol gynradd	☐
	ysgol uwchradd	☐
Mynychais sesiwn addoli ar y cyd:	torfol/ysgol gyfan	☐
	dosbarth	☐
	cyfnod allweddol	☐
Yn cyfrannu i'r sesiwn addoli ar y cyd oedd:	y pennaeth	☐
	disgyblion	☐
	athro/athrawon	☐
	arweinydd crefyddol lleol	☐
	rhiant/rhieni	☐
	llywodraethwr	☐
Roedd y sesiwn addoli ar y cyd wedi para:	llai na 5 munud	☐
	rhwng 5-10 munud	☐
	rhwng 10-15 munud	☐
	dros 15 munud.	☐

Thema'r sesiwn addoli ar y cyd oedd: ____

Clywais:

Stori Feiblaidd			Cyflwyniad gan oedolyn	
Stori o draddodiad crefyddol arall			Cyflwyniad gan y disgyblion	
Stori foesol/cyfoes/hanesyddol addas			Disgyblion yn myfyrio'n dawel mewn ymateb i ysgogiad	
Disgyblion yn gweddïo (yn unigol neu ar y cyd)				
Emyn /carol Cristnogol				
Cân addas				

Tanlinellwch y tri datganiad gorau sy'n disgrifio'r sesiwn addoli ar y cyd.

Heddiw, roedd y sesiwn addoli ar y cyd yn:

- datblygu gallu dysgwyr i fyfyrio ar eu teimladau, eu gwerthoedd a'u hagweddau eu hunain;
- datblygu ymwybyddiaeth dysgwyr o fywyd mewnol a dimensiwn ysbrydol pob unigolyn;
- trafod a hybu ymatebion i gwestiynau sylfaenol ynglŷn ag ystyr bywyd, newid a marwolaeth;
- datblygu credoau a gwerthoedd, yn bersonol ac yn gymunedol fel ei gilydd;
- hybu dealltwriaeth o gredoau a gwerthoedd pobl eraill naill ai yn lleol neu'n fyd-eang;
- cynyddu hunan-barch ac ymdeimlad o bwrpas mewn bywyd;
- meithrin y gallu dynol i wneud dewisiadau moesol er da neu er drwg;
- hybu gwerthoedd, ystyr a phwrpas a rennir;
- darparu cyfleoedd i fyfyrio ar y digwyddiadau a'r profiadau 'hapus' a 'thrist' sy'n effeithio ar gymuned yr ysgol a'r gymuned leol, ac i'w rhannu;
- ategu dealltwriaeth ar y cyd o sut y gall dysgwyr unigol ac ysgol gyfrannu'n gadarnhaol at y gymuned ehangach
- datblygu dealltwriaeth o amrywiaeth ac anghydraddoldeb byd-eang.

Unrhyw sylw arall:

Cynllun Gweithredu CYSAG Ynys Môn 2019 - 2022

Mae'r Cynllun Gweithredu hwn yn seiliedig ar y dogfennau canlynol:

- Adroddiad blynyddol CYSAG
- Cwricwlwm Newydd i Gymru
- Adroddiadau ESTYN

Blaenoriaeth	Camau Gweithredu	Cyfrifoldeb	Tystiolaeth	Deilliannau	
1. Addysg Grefyddol ac Addoli ar y cyd yn weithredol ym mhob ysgol . Codi delwedd a statws y pwnc o fewn Cwricwlwm Dyniaethau ac iechyd a lles yn ogystal â fframwaith Add Gref .	• Uchafu statws Addysg Grefyddol o fewn ysgolion uwchradd a chynradd Môn. • Creu panel gweithredol i gynnig arweiniad a chyngor o fewn y pwnc Add Gref ym mhob dalgylch . Adrodd yn ôl i Banel Cysag unwaith bob tymor am eu gwaith o fewn Dalgylch . • Disgwyliadau ar gyfer y maes yn glir i bob ysgol	**Aelodau CYSAG/ Penaethiaid Ysgol** **GMH i sefydlu Pwyllgor gweithredol** **Ysgol Aelodau CYSAG**	• Ysgolion yn cynllunio'n fwriadais ar gyfer Add Grefyddol . Pob ysgol gydag athro sy'n arwain ar Add Gref yn yr ysgolion . • Pob ysgol yn ymwybodol o waith CYSAG • Cylch gorchwyl Cofnodion cyfarfodydd. • Adnoddau Addysg Grefyddol a chyd addoli mewn blwch ar wefan Addysg Môn.	• Pob ysgol yn cydymffurfio a'r disgwyliadau am addoliad ar y cyd yn ddyddiol. • Cydlynydd Add Gref ym mhob ysgol ac yn arwain a monitor ansawdd. • Ysgolion yn bwydo i mewn i HA ADD GREF yn rheolaidd ac yn blaenoriaethu cynnydd • Safon Add gref mewn llyfrau gwaith yn cynyddu. Disgyblion yn gallu myfyrio'n dda. Sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd yn cael ei gyflwyno ym mhob sesiwn . • Athrawon a disgyblion yn perthnasu pwysigrwydd	

	• Aelodau o'r CYSAG i fynychu sesiynau addoli ar y cyd mewn ysgolion a sicrhau continwwm o ddysgu.	**CYSAG**	• Adroddiadau llafar aelodau'r CYSAG. • Cyfeiriadau tuag at addoli ar y cyd yn adroddiadau ESTYN.	Addysg Grefyddol o fewn bywyd bob dydd trwy lesiant, myfyrdodau a chymuned • Aelodau CYSAG gyda dealltwriaeth dda o ansawdd Addoli ar y cyd mewn ysgolion . • Perthynas dda rhwng Panel CYSAG ac ysgolion wedi ei greu	
2. Gwybodaeth athrawon am y newidiadau o fewn y maes yn dda ac yn eu galluogi i gynllunio cwricwlwm Newydd gyda hyder a brwdfrydedd.	• Sicrhau bod penaethiaid, athrawon ac aelodau o'r CYSAG yn wybodus am ofynion yr Addysg Grefyddol fel rhan o'r Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau o fewn y Cwricwlwm Newydd. • Sicrhau bod cyfleoedd i rannu arferion da rhwng ysgolion drwy edrych ar waith dysgwyr, cynlluniau gwaith ac arsylwadau gwersi anffurfiol. • Sicrhau bod cysylltiad rhwng athrawon cynradd ac athrawon uwchradd o fewn MDaPh Dyniaethau er mwyn rhannu arferion da.	**Ymgynghorydd Pwnc ac Arweinwyr o ysgolion arloesi.** **CYSAG Pwyllgor gweithredu ac ysgolion** **Pwyllgor Gweithredu CYSAG**	• Enghreifftiau o arferion da mewn llyfrau gwaith, ar y waliau dosbarth ag ati , adroddiadau arsylwi panel CYSAG AR Addoli ar y cyd . • Gwaith dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y CNiG ac o safon uchel. • Cofnodion o gyfarfodydd. • Pwyllgor gweithredu wedi ei sefydlu ac yn weithredol	• Gwaith AG pob dysgwr yn adlewyrchu'r pedwar diben. • Dysgwyr yn cael profiadau gwerthfawr o'r dysgu ac addysgu. • AG yn rhan naturiol o'r dysgu ac yn cael sylw cyfartal o fewn y MDaPh. • Trefniadau a strwythurau wedi eu sefydlu i fonitro ansawdd • Perthynas dda iawn rhwng cydlynwyr uwchradd a chynradd sy'n cefnogi gwelliannau parhaus	

3. Creu platfform i rannu adnoddau er mwyn rhannu arferion da o fewn AG ac addoli ar y cyd.	• Ychwanegu blwch Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd yn ar fforwm HWB Addysg Môn.	**Ymgynghorydd Pwnc.**	• Y blwch ar wefan HWB. • Enghreifftiau o arferion da ynddo.	• Lleihau llwyth gwaith athrawon wrth gynllunio gwaith AG ac addoli ar y cyd. • Hwyluso creu sesiynau cydaddoli i ysgolion. • Banc o wersi da ac ardderchog yn cael eu rhannu rhwng athrawon er mwyn codi safon addysgu AG mewn ysgolion.	

This page is intentionally left blank

Adroddiad Hunan Arfarnu

Maes : Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd.
Pennaeth : Mr. Gareth Owen.
Cydlynydd Maes : Mr. Rhys Hearn.
Awdur yr adroddiad : Mr. Rhys Hearn.
Dyddiad : Mawrth y 5ed, 2021.

Rhesymeg

Tudalen 36

Rhesymeg

Rheolir Addysg Grefyddol yn lleol gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog ar gyfer Addysg Grefyddol (CYSAG). Mae'n cynnwys tri phwyllgor: cynrychiolwyr prif draddodiadau crefyddol yr ardal, cynrychiolwyr athrawon a chynrychiolwyr yr awdurdod lleol. Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a)

Cred CYSAG Môn y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol gan obeithio y bydd y canllawiau sy'n dilyn yn galluogi penaethiaid i gefnogi CYSAG yn ei dyletswyddau.

Yn y gorffennol, mae CYSAG Môn wedi monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- adolygu adroddiadau arolygu ESTYN;
- dadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- cael adroddiadau rheolaidd gan gynrychiolwyr y gwasanaeth ysgolion/ymgynghorol lleol;
- gwahodd athrawon a phenaethiaid i rannu enghreifftiau o arferion da gydag aelodau CYSAG.

Ni fydd Fframwaith Arolygu newydd ESTYN bellach yn cyfeirio'n benodol at Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae CYSAG Môn felly yn awyddus i fanteisio ar y cyfundrefnau a'r arferion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan benaethiaid ac athrawon wrth iddynt baratoi at y Fframwaith Arolygu newydd. Yng nghyfarfod CYSAG Môn ar Chwefror 14eg 2011, penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau.

Gofynnir yn garedig i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Môn yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol.

Manylion cyswllt:

Enw: Gwyneth Mân Hughes

Cyfeiriad: Addysg a Hamdden, Swyddfa'r Sir, Llangefni.

Ers 2008, mae CYSAGau ar draws Cymru wedi mabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (APADGOS, 2008) fel eu maes llafur cytûn lleol. Mae aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol wedi croesawu'r cysondeb hwn ar draws Cymru gan eu bod wedi gallu cydweithio i baratoi canllawiau cyffredin i ysgolion a ChYSAGau. Mae amryw o GYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu cyfundrefn neu broses debyg i'r un a amlinellir yn y ddogfen hon.

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw’r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a’r Maes Llafur Cytûn Lleol

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

<u>Cyfnod Sylfaen</u>

Mae llawer o'r dysgwyr yn ymwybodol o rai o brif grefyddau'r byd. Mae llawer o'r disgyblion yn ymwybodol o bwysigrwydd arweinwyr crefyddol yn y gymdeithas leol e.e bod angen ficer neu weinidog i gynnal bedydd neu briodas, ac arweinwyr crefyddol o'r gorffennol e.e Dewi Sant. Gall bron bob un adrodd hanes Dewi Sant ar lafar yn eu mamiaith yn llwyddiannus, yn unol a'u hoed. Rhoddir cyfleoedd i'r dysgwyr drafod digwyddiadau arwyddocaol a pherthnasol yn y gwasanaethau. Erbyn diwedd blwyddyn 2 mae'r mwyafrif o'r dysgwyr yn ymwybodol o'r Hen Destament a'r Testament Newydd. Gall llawer o'r disgyblion adrodd sawl un o'r straeon yn briodol. Gall y mwyafrif ail ysgrifennu rhai o'r straeon hyn yn syml gan fynegi barn ar wers/neges y stori/ddameg yn briodol. Erbyn diwedd blwyddyn 2, mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn medru disgrifio prif nodweddion dathliadau Cristnogol e.e bedydd neu briodas yn llwyddiannus. Manteisir ar nifer o gyfleoedd yn ystod y flwyddyn i ddisgyblion y Cyfnod Sylfaen astudio gwyliau crefyddol gwahanol grefyddau'r bydd e.e Diwali, y Flwyddyn Newydd Tsieiniaidd. Gall llawer o'r disgyblion ddisgrifio nodweddion y gwyliau hyn yn effeithiol. Mae bron bob un o'r disgyblion yn ymwybodol bod Cristnogion yn gweld yr angen i fod yn ddiolchgar, ac mae llawer ohonynt yn medru mynegi hyn yn effeithiol mewn gweddïau o ddiolch.

<u>Cyfnod Allweddol 2</u>

Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn ymwybodol o'r Hen Destament a'r Testament Newydd. Mae llawer o'r disgyblion yn medru ailadrodd rhai o'r straeon hyn yn effeithiol ar lafar ac yn ysgrifenedig e.e stori Arch Noa. Mae'r holl ddisgyblion yn cael cyfleoedd i astudio crefyddau'r byd, ac mae llawer ononynt yn ymwybodol o, ac yn medru trafod gwahanol arteffactau crefyddol e.e arteffacau Iddewig yn llwyddiannus. Mae bron bob disgybl yn ymwybodol mai un Duw a geir yng nghrefydd Cristnogaeth, ond bod sawl ffurf ar dduw yng nghrefydd yr Hindw. Mae'r disgyblion yn cael cyfleoedd niferus i ddysgu am straeon o wahanol grefyddau'r byd e.e stori Rama a Sita (Hindwaeth) - mae llawer o'r disgyblion yn medru ailadrodd y straeon hyn ar lafar ac yn ysgrifenedig yn rymus. Mae bob un o'r disgyblion yn deall y pwysigrwydd o ddiolch, ac yn medru mynegi hyn mewn gweddÏau ysgrifenedig o ddiolch yn eu hail iaith yn briodol. Mewn uned o waith ar Stiwardiaeth, mae llawer o'r disgyblion yn medru adnabod y tebygrwydd a'r gwahaniaethau rhwng stori'r creu Cristnogol a Mwslimaidd, ac mae'r mwyafrif yn deall pwysigrwydd gofalu am ein gilydd, anifeiliaid a'r blaned. Mae llawer o'r disgyblion yn medru ailadrodd ffeithiau am arweinwyr crefyddol o'r gorffennol yn llwyddiannus e.e Dewi Sant a Santes Dwynwen. Mae llawer o'r disgyblion yn ymwybodol o'r pum prif hanfod er mwyn gwneud person yn sant. Mae'r mwyafrif o'r disgyblion hŷn (bl.4-6) yn medru trin a thrafod y cwestiynau mawr yn aeddfed e.e Ydy crefydd yn bwysig yng Nghymru yn yr 21G? A ddylid gwneud Capten Syr Tom Moore yn sant? A ddylem fwyta llai o gig er mwyn achub yr amgylchedd? (stiwardiaeth). Mae llawer o'r disgyblion yn medru trafod ac ailadrodd, yn llafar ac yn ysgrifenedig, prif wyliau Cristnogaeth, e.e y Nadolig a'r Pasg yn effeithiol.

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

Materiol sydd angen sylw
<u>Cyfnod Sylfaen</u> ● Sicrhau bod lefel her y tasgau'n briodol. ● Manteisio ar y cyfle i ddefnyddio'r pwnc fel cyfrwng i ymarfer Cymraeg y dysgwyr. ● Sicrhau, ar gyfer y disgyblion MATh sydd ar frig y CA, gyfleoedd i ysgrifennu'n fwy estynedig yn y pwnc. **<u>Cyfnod Allweddol 2</u>** ● Sicrhau, pan bydd cyfyngiadau'r pandemig wedi dod i ben, ymweliadau i fannau addoli crefyddau eraill e.e Mosg Bangor, capeli lleol yn y dref e.e Capel M.C Ebenezer, Kingsland. Bu ymweliadau yn y gorffennol e.e Synagog Manceinion - mae angen ail gydio yn yr arferiad yma. ● Pan bydd cyfyngiadau'r pandemig wedi dod i ben, gwahodd siaradwyr i'r ysgol e.e unigolion o fudiadau fel Y Samariaid, arweinwyr crefyddol a.y.y.b. ● Mae angen sicrhau bod yna digon o gyfleoedd i'r disgyblion, yn enwedig y rhai uwch eu gallu i ymateb yn estynedig.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Tudalen 40

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu
<u>Cyfnod Sylfaen</u> Mae gweithgareddau Addysg Grefyddol y Cyfnod Sylfaen yn cyd-fynd â gofynion y Fframwaith Enghreifftiol Celedlaethol ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol a'r Maes Llafur Cytun Lleol. Mae'r cynlluniau gwaith yn gyfredol. Mae nifer o'r gweithgareddau'n codi'n naturiol gydag adeg y flwyddyn e.e y Nadolig, Pasg, crefydd yn China pan yn gwneud thema Y Flwyddyn Newydd Chiniaidd, seintiau ac arweinwyr crefyddol pan yn gwneud thema Dwynwen a Chariad, gwaith arweinwyr crefyddol, bedydd a phriodas pan yn gwneud thema dathliadau a.y.y.b. Bydd llawer o weithgareddau y Cyfnod Sylfaen yn adeiladu ar eu profiadau ysbrydol, moesol a diwylliannol. **<u>Cyfnod Allweddol 2</u>** Mae gweithgareddau CA2 yn cyd-fynd â gofynion y Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol a'r Maes Llafur Cytun Lleol. Er hyn, gyda dyfodiad y cwricwlwm newydd, mae angen ailymweld â'r cynlluniau er mwyn sicrhau eu bod yn ymateb yn llwyr i'r gofynion newydd. Mae angen hefyd mapio y tri sgil craidd mewn Addysg Grefyddol ar draws y cyfnod allweddol, sef *Ymdrin â'r Cwestiynau Symlaenol, Archwilio Credoau, Dysgeidiaethau ac Arfer(ion) Crefyddol, a Mynegi Ymatebion Personol.* Rhoddir amser priodol ar gyfer addysgu'r pwnc oddi mewn i'r amserlen ddosbarth. Nid oes gan staff yr ysgol gymhwyster e.e lefel A neu radd mewn Addysg Grefyddol, ond maent wedi derbyn hyfforddiant fel rhan o'u cyrsiau hyfforddiant cychwynol. Mae cyd-lynydd i'r pwnc yn yr ysgol sydd yn gyfrifol am H/A a datblygu'r pwnc. Bydd staff yn mynychu unrhyw hyfforddiant Sirol er mwyn cael dysgu am y datblygiadau diweddaraf ym myd Addysg Grefyddol, ac hefyd byddant yn ymgynghori gyda staff ysgol uwchradd leol ar brydiau. Bydd staff hefyd yn darllen 'Newyddion Addysg Grefyddol' fel ffynhonell i gael gwybodaeth am ddatblygiadau. Mae rhai arteffactau ar gael yn yr ysgol, ond mae angen adeiladu ar y stoc er mwyn ddatblygu'r pwnc ymhellach.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

Materion sydd angen sylw
● Ailymweld â'r cynlluniau gwaith yn CA2 gan sicrhau eu bod yn cwrdd a gofynion CC 2022. ● Mapio'r sgil craidd mewn Addysg Grefyddol ar draws CA2, sef *Ymdrin â'r Cwestiynau Symlaenol, Archwilio Credoau, Dysgeidiaethau ac Arfer(ion) Crefyddol, a Mynegi Ymatebion Personol.* ● Adeiladu ar y stoc o arteffactau. ● Darparu cyfleoedd i ymweld â mannau addoli amryw o grefyddau. ● Darparu mwy o gyfleoedd i wahodd siaradwyr gwadd e.e arweinwyr crefyddol i'r ysgol.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	Ydy	Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010) , 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd
Yn arferol, heb gyfyngiadau'r pandemig, cynhelir tri gwasanaeth ysgol gyfan, un gwasanaeth adrannol ac un addoliad byr yn y dosbarth yn wythnosol, sydd yn cwrdd â'r gofyn statudol. Mae hyd y gwasanaethau'n amrywio rhwng 10 ac 20 munud. Bydd emyn yn cael ei ganu ym mhob gwasanaeth ysgol gyfan. Ceir cyfuniad o wasanaethau yn seiliedig ar straeon Beiblaidd a gwasanaethau gyda straeon moesol. Rhoddir cyfleoedd i drafod, myfyrio ac i'r plant ofyn cwestiynau yn ystod y gwasanaethau. Bydd y plant yn cymryd rhan mewn gwasanaeth Diolchgarwch yn flynyddol yn yr ysgol. Bydd elfen grefyddol i ran o'n cynhyrchiad Nadolig yn flynyddol e.e disgyblion ieuengaf yr ysgol yn perfformio Stori'r Geni. Bydd aelodau o Eglwys Sant Cybi yn ymweld â'r ysgol yn fisol, er mwyn perfformio gwasanaeth 'Agor y Drws'. Gwasanaethau wedi eu seilio ar straeon Beiblaidd ydy'r rhain. Rhwng mis Medi a Rhagfyr 2020, sef cyfnod pandemig y coronafeirws, cynhelid gwasanaethau byr, myfyrdodau a gweddÏau yn ddyddiol ym mhob dosbarth er mwyn cydymffurfio â'r gofyn statudol. Yn ystod y cyfnod o ddysgu ar lein, bu staff yn ffilmio gwasanaethau byr a'u huwchlwytho i'w dosbarth ar lein yn wythnosol.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw’r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd
● Adeiladau ar y stoc o lyfrau/deunydd ar gyfer paratoi gwasanaethau. ● Mewngorffori TGCh i’r gwasanaethau drwy ddefnydd o PwerBwynt ac ati. ● Er bod plant yn cymryd rhan yn y gwasanaethau yn achlysurol, mae angen rhoi cyfle iddynt wneud hyn yn amlach. ● Cynnal gwasanaeth Diolchgarwch mewn addoldy lleol, e.e Capel M.C Ebenezer, Kingsland (pan fydd y cyfyngiadau yn caniatau). ● Mapio cynnwys y gwasanaethau ysgol gyfan ar gyfer y flwyddyn.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr y CS

Tudalen 46

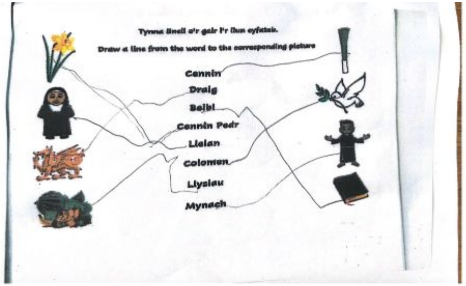 Dosbarth Derbyn - dydd Gŵyl Dewi.	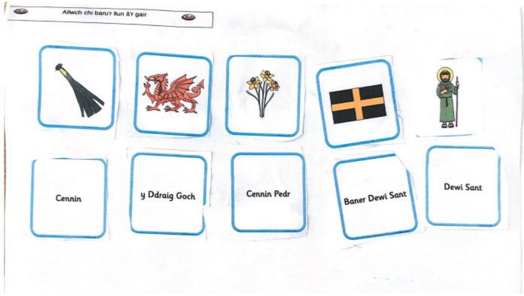	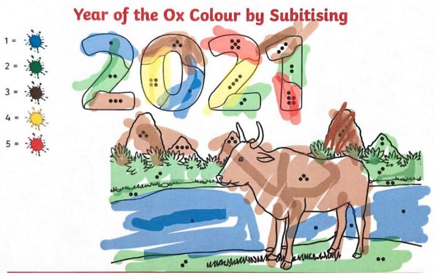 Dysgu am am grefyddau'r byd.
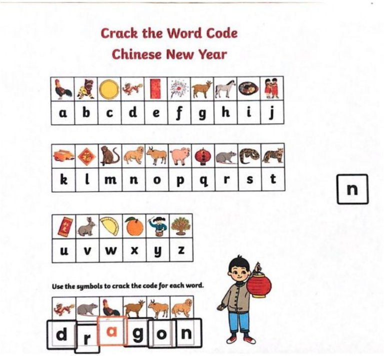	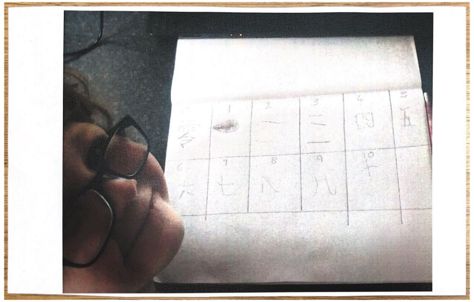	

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr y CS

Tudalen 47

Uned o waith ar ddathliadau

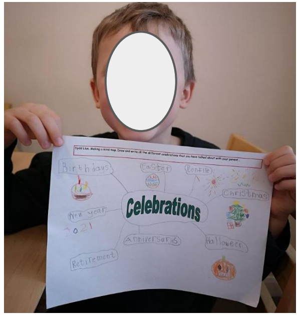

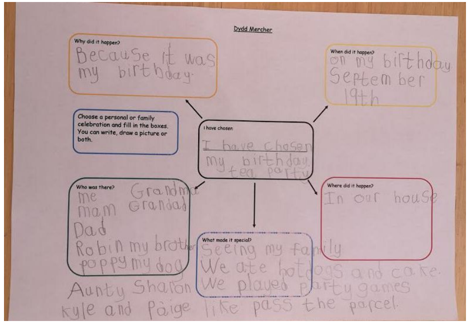

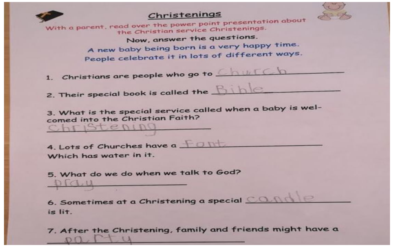

Dysgu am fedydd.

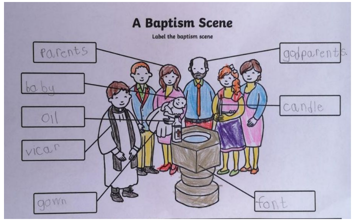

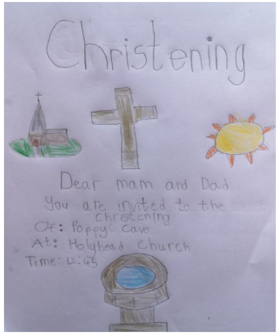

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr y CS

Tudalen 48

Dysgu am grefyddau'r byd.

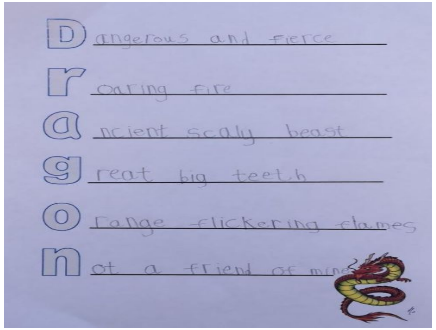

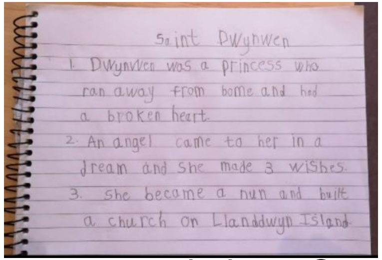

Dysgu am seintiau - Santes Dwynwen.

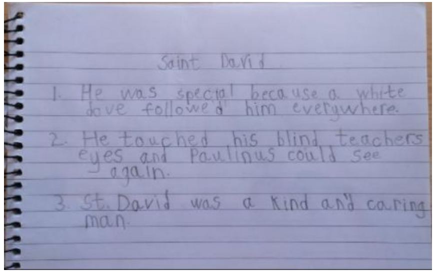

Dewi Sant.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr y CS

Tudalen 49

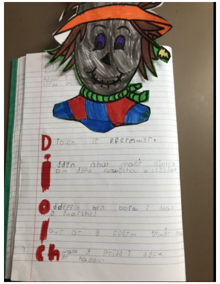

Dysgu am Ddiolchgarwch - gweddi o ddiolch.

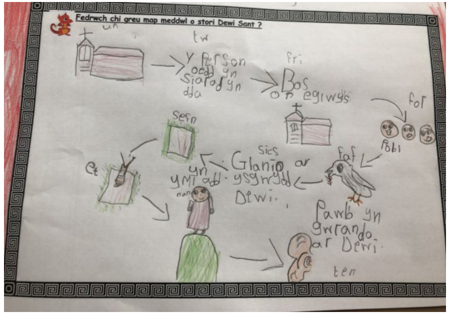

Map meddwl - Dewi Sant.

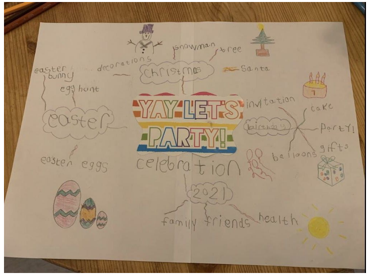

Dathliadau - map meddwl.

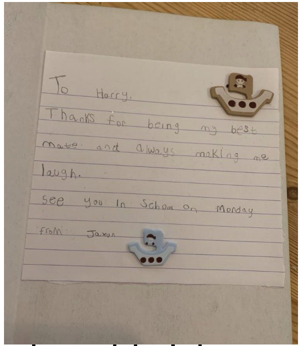

Bod yn ddiolchgar.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 50

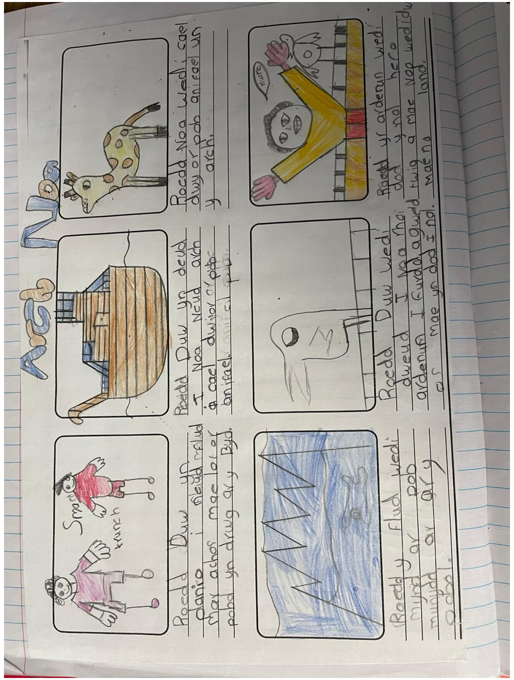

Storiau Beiblaidd - Arch Noa.

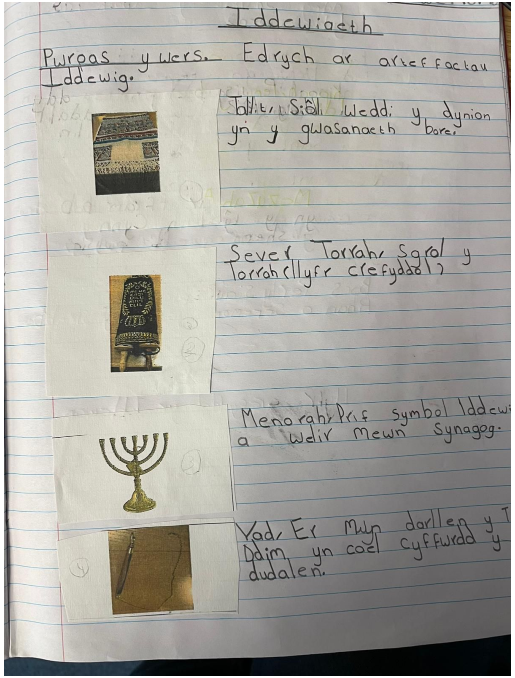

Crefyddau'r byd - Iddewiaeth.

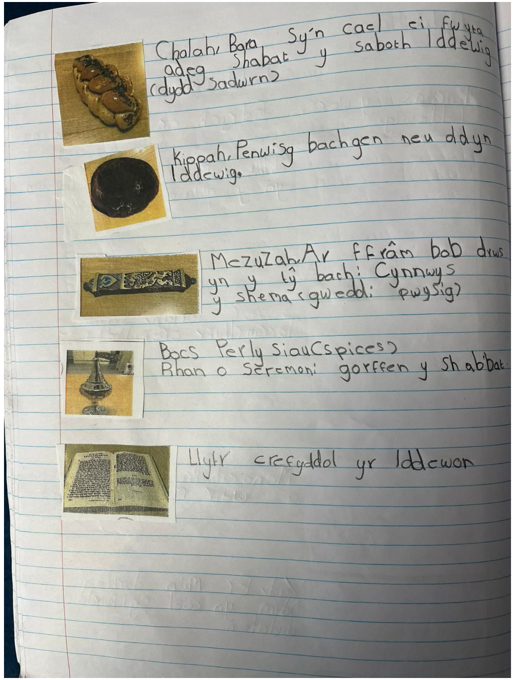

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 51

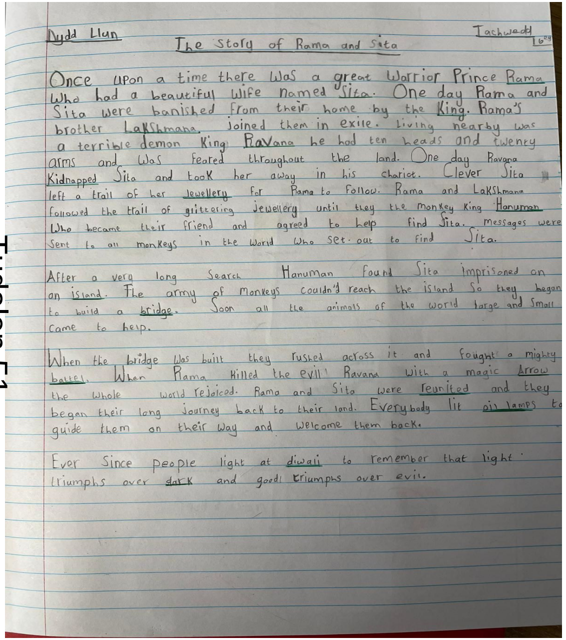

Crefyddau'r byd - Hindwaeth.
Stori Rama a Sita.

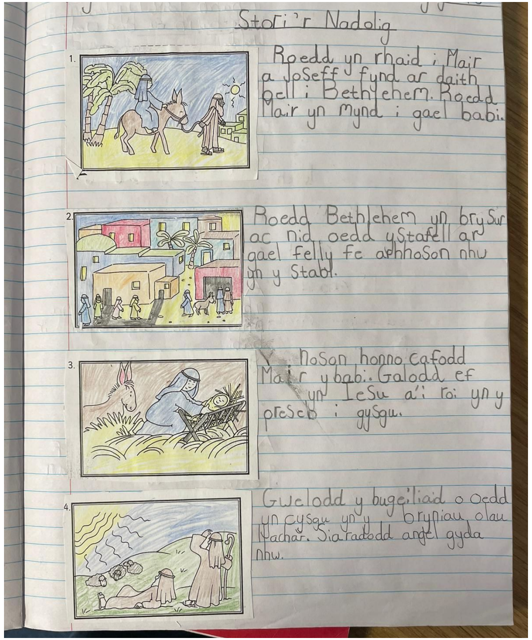

Cristnogaeth - Stori'r geni.

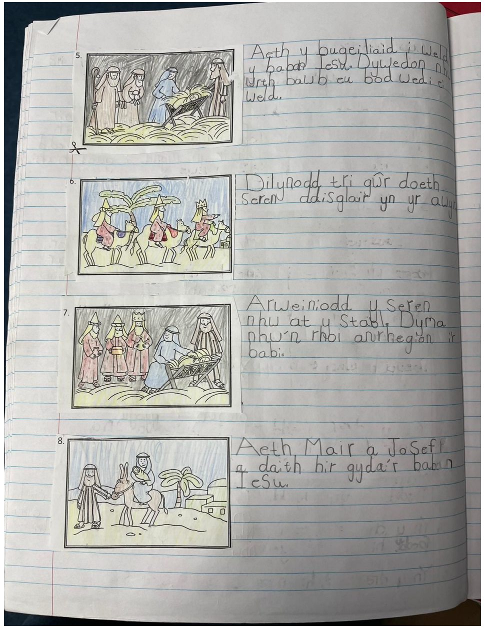

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 52

Gweddi o ddiolch - gwaith Diolchgarwch.

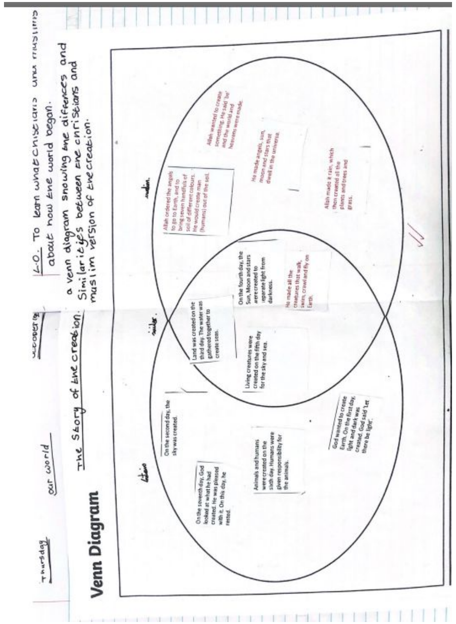

Diagram Venn - beth sy’n debyg/gwahanol rhwng stori’r creu Cristnogol a Mwslimaidd.

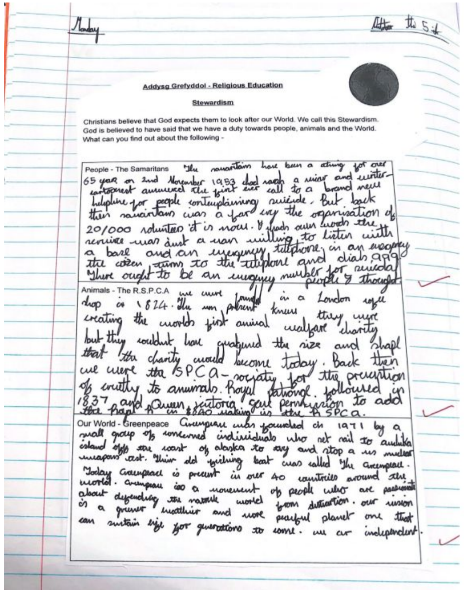

Stiwardiaeth - sut rydym yn gofalu am bobl, anifeiliaid a’r byd,

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Afternoon task - Monday 1/2/21. Theme.

You might remember back in September, when we started work on the theme *One World, One Chance,* we did some work in our Religious Education on stewardship. Basically, stewardship is the belief that we are all here to look after the world for God. As you have learnt during this theme, many human actions have lead to the destruction of some parts our planet. The work this week is based on stewardship and taking care of our world. By the end of the week, you will be answering our big question -

Should we eat less meat to save the environment?

Tudalen 53

Stiwardiaeth - ateb cwestiwn mawr. A ddylem fwyta llai o gig er mwyn achub yr amgylchedd?

Task.

1. Read in information in the *Should we eat less meat* PowerPoint, and watch the following video clips.
2. Use the internet to do some research into the effects of eating meat on the environment.
3. Complete the worksheet entitled *Should we eat less meat to save the environment? For and against.*

https://www.bbc.co.uk/newsround/29009190

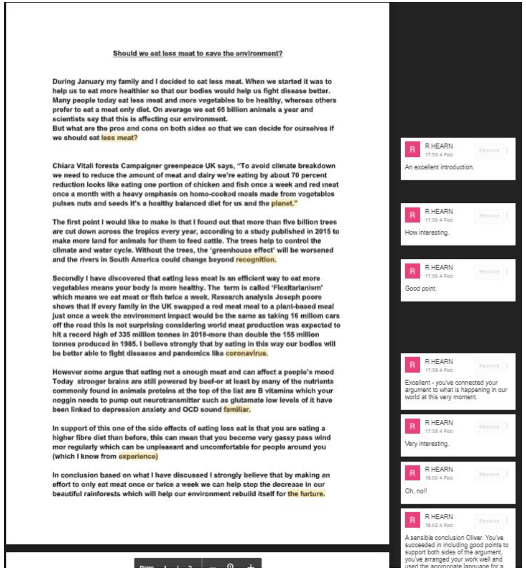

Should we eat less meat to save the environment?

During January my family and I decided to eat less meat. When we started it was to help us to eat more healthier so that our bodies would help us fight disease better. Many people today eat less meat and more vegetables to be healthy, whereas others prefer to eat a meat only diet. On average we eat 65 billion animals a year and scientists say that this is affecting our environment.
But what are the pros and cons on both sides so that we can decide for ourselves if we should eat less meat?

Chiara Vitali forests Campaigner greenpeace UK says, "To avoid climate breakdown we need to reduce the amount of meat and dairy we're eating by about 70 percent reduction looks like eating one portion of chicken and fish once a week and red meat once a month with a heavy emphasis on home-cooked meals made from vegetables pulses nuts and seeds it's a healthy balanced diet for us and the planet."

The first point I would like to make is that I found out that more than five billion trees are cut down across the tropics every year, according to a study published in 2015 to make more land for animals for them to feed cattle. The trees help to control the climate and water cycle. Without the trees, the 'greenhouse effect' will be worsened and the rivers in South America could change beyond recognition.

Secondly I have discovered that eating less meat is an efficient way to eat more vegetables means your body is more healthy. The term is called 'Flexitarianism' which means we eat meat or fish twice a week. Research analysis Joseph poore shows that if every family in the UK swapped a red meat meal to a plant-based meal just once a week the environment impact would be the same as taking 16 millom cars off the road this is not surprising considering world meat production was expected to hit a record high of 335 million tonnes in 2018-more than double the 155 million tonnes produced in 1985. I believe strongly that by eating in this way our bodies will be better able to fight diseases and pandemics like coronavirus.

However some argue that eating not a enough meat and can affect a people's mood Today stronger brains are still powered by beef-or at least by many of the nutrients commonly found in animals proteins at the top of the list are B vitamins which your noggin needs to pump out neurotransmitter such as glutamate low levels of it have been linked to depression anxiety and OCD sound familiar.

In support of this one of the side effects of eating less eat is that you are eating a higher fibre diet than before, this can mean that you become very gassy pass wind mor regularly which can be unpleasant and uncomfortable for people around you (which I know from experience)

In conclusion based on what I have discussed I strongly believe that by making an effort to only eat meat once or twice a week we can help stop the decrease in our beautiful rainforests which will help our environment rebuild itself for the furture.

Ymateb disgybl ar 'Google Classroom'.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 54

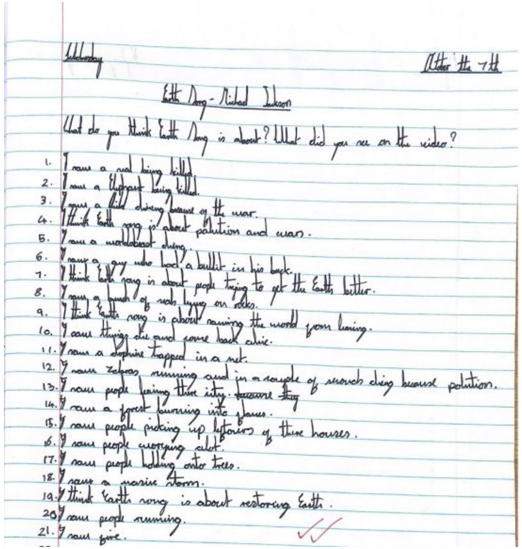

Stiwardiaeth - gwylio fideo ‘Earth Song’ - Michael Jackson.Nodi sut mae’r fideo’n dangos bod y byd yn cael ei ddinistrio gan ddyn.

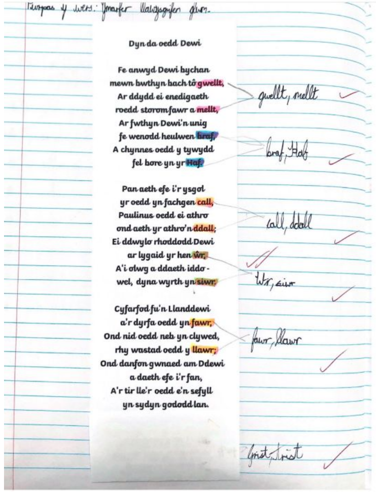

Dysgu am hanes Dewi Sant trwy astudio darn o farddoniaeth.

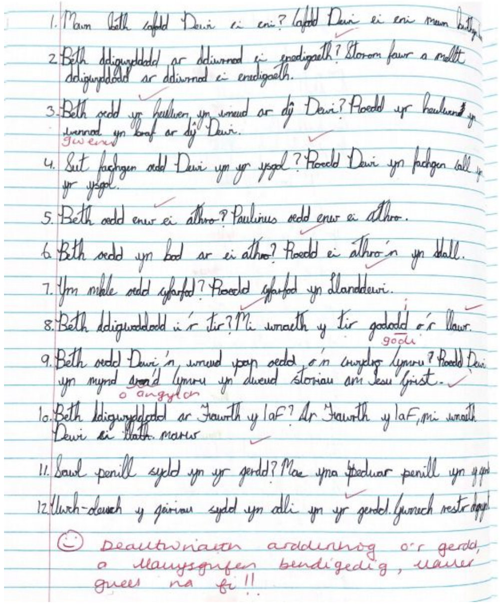

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 55

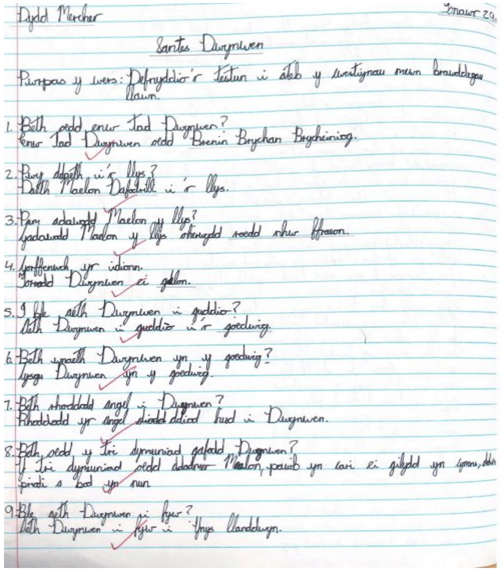
Dydd Mercher
Ionawr 29.

Santes Dwynwen

Pwrpas y wers: Defnyddio'r testun i ateb y cwestiynau mewn brawddegau llawn.

1. Beth oedd enw Tad Dwynwen?
Enw Tad Dwynwen oedd Brenin Brychan Brycheiniog.

2. Pwy ddaeth i'r llys?
Daeth Maelon Dafodrill i'r llys.

3. Pam adawodd Maelon y llys?
Gadawodd Maelon y llys oherwydd roedd nhw ffraeon.

4. Gorffennwch yr idiom.
Torodd Dwynwen ei galon.

5. I ble aeth Dwynwen i guddio?
Aeth Dwynwen i guddio i'r goedwig.

6. Beth wnaeth Dwynwen yn y goedwig?
Cysgu Dwynwen yn y goedwig.

7. Beth rhoddodd angel i Dwynwen?
Rhoddodd yr angel ~~diodd~~ ddiod hud i Dwynwen.

8. Beth oedd y tri dymuniad gafodd Dwynwen?
Y tri dymuniad oedd dadmer Maelon, pawb yn cari ei gilydd yn hapus, ddim priodi a bod yn nun.

9. Ble aeth Dwynwen i fyw?
Aeth Dwynwen i fyw i Ynys Llanddwyn.

Dysgu am Santes Dwynwen.

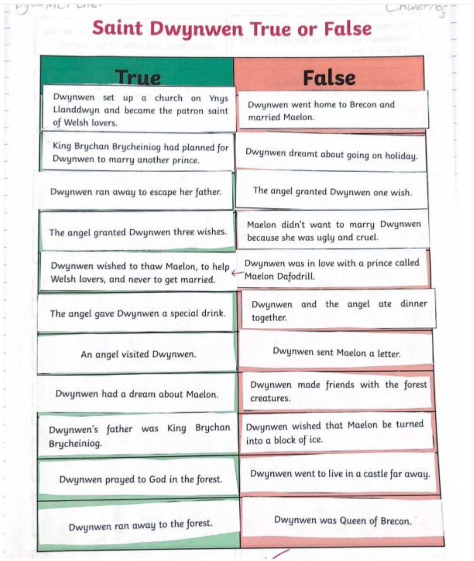
Saint Dwynwen True or False

True	False
Dwynwen set up a church on Ynys Llanddwyn and became the patron saint of Welsh lovers.	Dwynwen went home to Brecon and married Maelon.
King Brychan Brycheiniog had planned for Dwynwen to marry another prince.	Dwynwen dreamt about going on holiday.
Dwynwen ran away to escape her father.	The angel granted Dwynwen one wish.
The angel granted Dwynwen three wishes.	Maelon didn't want to marry Dwynwen because she was ugly and cruel.
Dwynwen wished to thaw Maelon, to help Welsh lovers, and never to get married.	Dwynwen was in love with a prince called Maelon Dafodrill.
The angel gave Dwynwen a special drink.	Dwynwen and the angel ate dinner together.
An angel visited Dwynwen.	Dwynwen sent Maelon a letter.
Dwynwen had a dream about Maelon.	Dwynwen made friends with the forest creatures.
Dwynwen's father was King Brychan Brycheiniog.	Dwynwen wished that Maelon be turned into a block of ice.
Dwynwen prayed to God in the forest.	Dwynwen went to live in a castle far away.
Dwynwen ran away to the forest.	Dwynwen was Queen of Brecon.

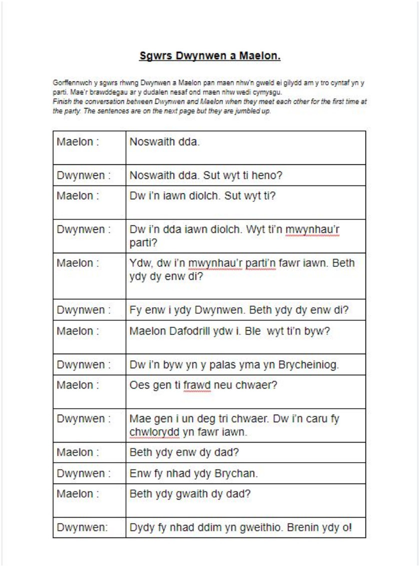
Sgwrs Dwynwen a Maelon.

Gorffennwch y sgwrs rhwng Dwynwen a Maelon pan maen nhw'n gweld ei gilydd am y tro cyntaf yn y parti. Mae'r brawddegau ar y dudalen nesaf ond maen nhw wedi cymysgu.
Finish the conversation between Dwynwen and Maelon when they meet each other for the first time at the party. The sentences are on the next page but they are jumbled up.

Maelon :	Noswaith dda.
Dwynwen :	Noswaith dda. Sut wyt ti heno?
Maelon :	Dw i'n iawn diolch. Sut wyt ti?
Dwynwen :	Dw i'n dda iawn diolch. Wyt ti'n mwynhau'r parti?
Maelon :	Ydw, dw i'n mwynhau'r parti'n fawr iawn. Beth ydy dy enw di?
Dwynwen :	Fy enw i ydy Dwynwen. Beth ydy dy enw di?
Maelon :	Maelon Dafodrill ydw i. Ble wyt ti'n byw?
Dwynwen :	Dw i'n byw yn y palas yma yn Brycheiniog.
Maelon :	Oes gen ti frawd neu chwaer?
Dwynwen :	Mae gen i un deg tri chwaer. Dw i'n caru fy chwlorydd yn fawr iawn.
Maelon :	Beth ydy enw dy dad?
Dwynwen :	Enw fy nhad ydy Brychan.
Maelon :	Beth ydy gwaith dy dad?
Dwynwen:	Dydy fy nhad ddim yn gweithio. Brenin ydy o!

Sgwrs - Maelon a Dwynwen.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 56

	Beth ydy dy waith di?
Maelon :	Does gen i ddim gwaith. Dw i'n dlawd iawn. Faint ydy dy oed di?
Dwynwen :	Dw i'n un deg wyth oed. Dwi'n ddigon hen i briodi rwan.
Maelon :	Wyt ti'n fy ngharu i, Dwynwen?
Dwynwen :	Ydw, dw i'n garu di Maelon.
Maelon :	Wnei di fy mhriodi i?
Dwynwen :	Iawn, mi wna i dy briodi di!

How do the Welsh remember and show respect for St David? (e.g. naming places after him)	What little things do you do to help other people?
They gave him a flag. They name places after him. They do parades, assembly's and teach about him. They do charity in his name. Sing songs about him. People visit places from his history. A day was named after him. People repeat his words. People made statues of him and murals. They talk about him in church.	I put money in collection boxes. Help cook. I look after people when they're being bullied.

Dysgu am Dewi Sant.

Asking questions about beliefs, values and actions

If I could talk to St David, I would ask:

- Why do you like rocks so much?
- What was it like being born in a storm?
- What does it feel like to have people worship you?
- Where did you used to go on holiday and have you ever tried pizza?
- What does it feel like to be God's messenger?

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

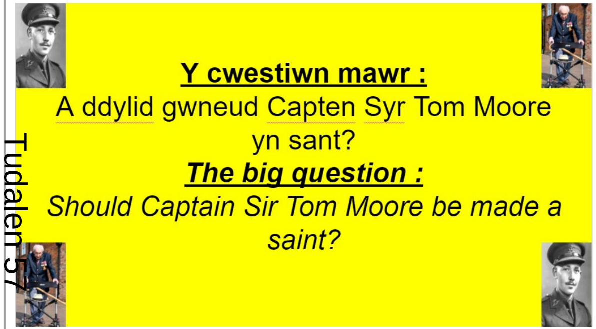

Ystyried cwestiynau mawr - beth sydd yn gwneud sant, ac ydy Capten Syr Tom Moore yn haeddu cael ei wneud yn sant?

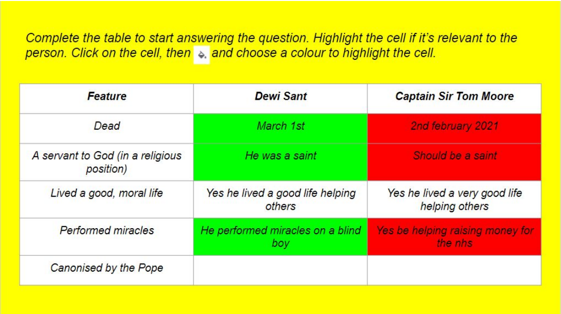

Feature	Dewi Sant	Captain Sir Tom Moore
Dead	March 1st	2nd february 2021
A servant to God (in a religious position)	He was a saint	Should be a saint
Lived a good, moral life	Yes he lived a good life helping others	Yes he lived a very good life helping others
Performed miracles	He performed miracles on a blind boy	Yes be helping raising money for the nhs
Canonised by the Pope		

Ystyried beth sydd angen er mwyn gwneud rhywun yn sant.

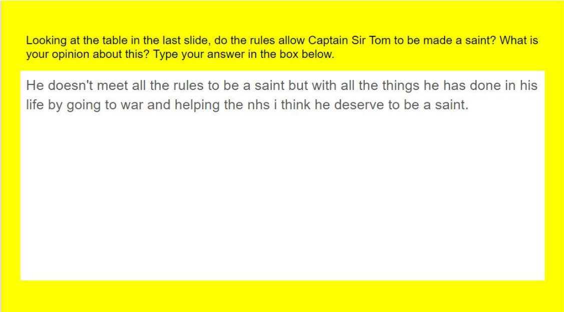

Ystyried ydy'r hanfodion yn caniatau i Capten Syr Tom Moore gael ei wneud yn sant.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 58

Would you like for Captain Sir Tom Moore to be made a saint, even though the rules do not permit this ? Explain the reasons for your answer in the box below.

Yes i think he deserves to be a saint because he served throughout the war and no matter his health or age he managed to raise 33 million for the nhs by doing a charity walk during this pandemic he is a hero.

Ystyried a ddylid newid y rheolau er mwyn gwneud Capten Syr Tom Moore yn Sant.

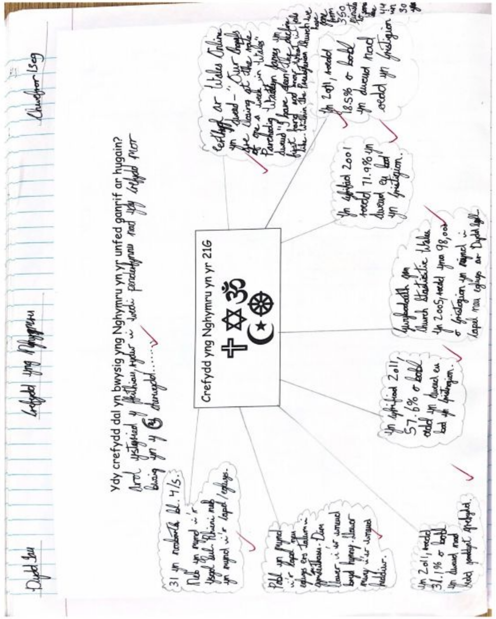

Ystyried cwestiwn mawr - Ydy crefydd dal yn bwysig yng Nghymru yn yr 21G?

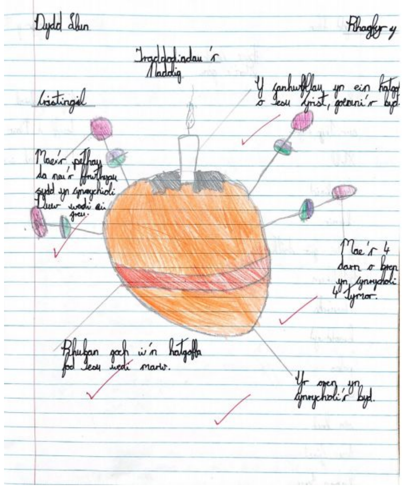

Dysgu am draddodiadau crefyddol y Nadolig - Cristingl.

Tystiolaeth - samplau o waith dysgwyr CA2

Tudalen 59

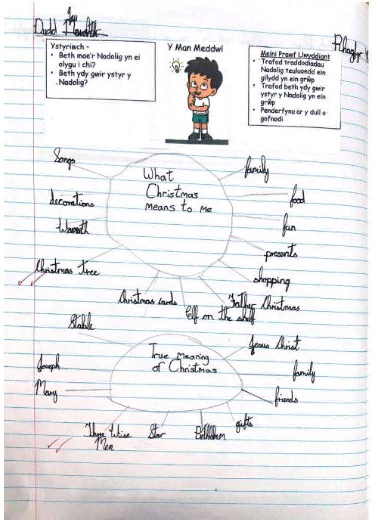

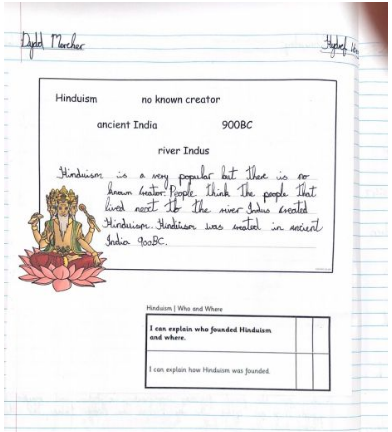

Crefyddau'r byd - Hindwaeth.

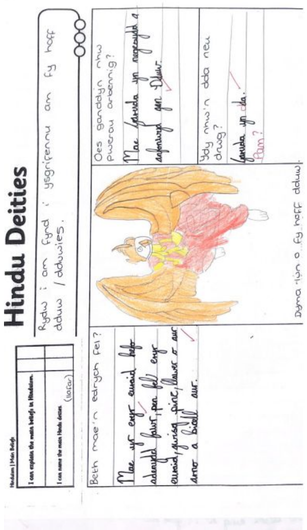

Tystiolaeth

Tudalen 60

Ymweliad i gapel - criw bach yn mynychu noson Garolau'r Urdd yng Nghapel Hyfrydle, Caergybi.

Cefnogi elusennau - Plant Mewn Angen 2020.

Banc bwyd Môn - Diolchgarwch 2020.

Tystiolaeth 3 - Addoli ar y cyd yn ystod cyfnod y clo

Tudalen 61

Enghraifft o wasanaeth yn ystod cyfnod y clo.

[Enghraifft o wasanaeth cyfnod clo - 2]

[Enghraifft - gwasanaeth Diolchgarwch cyfnod y clo]

[Enghraifft - gwasanaeth Diolchgarwch cyfnod y clo]

[Enghraifft - gwasanaeth Diolchgarwch cyfnod y clo]

Gwasaneth Diolchgarwch 2019.

Tystiolaeth 3 - Addoli ar y cyd

Tudalen 62

Gwasanaeth Diolchgarwch 2019.

Enghraifft o wasanaeth misol ‘Agor y Drws’ - straeon Beiblaidd.

Stage 3 of the Curriculum and Assessment (Wales) Bill begins today

An important milestone Senedd meeting on Friday, 29 January 2021 has moved the Curriculum and Assessment (Wales) Bill into Stage 3 of the legislative process.

In Friday's end of Stage 2 meeting for the Children, Young People and Education Committee, all of the Education Minister, Kirsty Williams' proposed amendments were agreed. A number of these amendments are of direct relevance to Religion, Values and Ethics (RVE) as well as voluntary aided schools of a religious character.

Key agreed amendments

These key agreed amendments included:

- Replacing references to **Great Britain** with 'Wales';
- Making amendments relating to representation on **group/committee A on SACREs** – group / committee A is amended to include "non-religious philosophical convictions" as well as 'Christian denominations and other religions and denominations of such religions'. In addition, the number of members appointed to represent a religion, denomination or non-religious philosophical conviction "shall, so far as consistent with the efficient discharge of the group's functions, reflect broadly the proportionate strength of that religion, denomination or non-religious philosophical conviction in the area," and "all reasonable steps to secure [this] outcome" should be made by the local authority. Local authorities in Wales also must have regard to any guidance given by Welsh ministers in this respect. In discussion, Kirsty Williams clarified that representative members of 'philosophical convictions' would sit alongside but separate from other members of the group who represented religions and their denominations, so there would be only one group. This has related implications for each SACRE's **Agreed Syllabus Conference**.
- Making amendments relating to an **agreed syllabus for RVE** adopted by an Agreed Syllabus Conference to ensure that the syllabus reflects the fact that a range of non-religious philosophical convictions are held in Wales, as well as continuing to ensure that the agreed syllabuses reflect that the religious traditions in Wales are mainly Christian and taking account of the teaching and practices of the other principal religions represented in Wales.
- Making amendments relating to teaching and learning of **RVE for post-16 learners** in Wales which reflect the fact the religious traditions in Wales are mainly Christian, taking into account the teaching and practices of other principle religions represented in Wales, and a range of non-religious philosophical convictions held in Wales.
- Making amendments relating to RVE in **voluntary aided schools** of a religious character – voluntary aided schools of a religious character are required "to provide for the teaching and learning of non-denominational RVE that 'has regard to' the agreed syllabus (rather than RVE that 'accords with' the RVE syllabus)."

(Taken from the notices of amendments and the purpose and effect tables.)

Other interesting discussion content

Other interesting information emerging from the content of the debate includes discussion of Kirsty Williams' position on:

- how the Welsh Government understands the term **'convictions'** – it follows existing understanding of 'convictions' as found in case law in order to follow common usage and avoid confusion by introducing a different understanding.
- the publication timeline for the **Framework for Religion, Values and Ethics** – the final guidance will be published before the end of 2021, and there will be no change to the timetable because of the necessity of proper consultation;
- the term **'have regard'** in legislation, and intended impact on school practice;
- **diversity** being embedded across the curriculum and not just in the humanities' AoLE;
- **mental health and emotional well-being** of learners (and teachers), which should be central to decision-making within the whole curriculum.

Watch the debate on Senedd.tv (a relevant 20-minute extract of the debate for RVE is 1h 45m – 2h 5m as well as 2h 48m onwards for the 'have regard' discussion).

Stage 3 of the Curriculum and Assessment (Wales) Bill involves the plenary consideration of amendments, and the relevant dates will be published in due course. A revised memorandum of the decisions made in Friday's meeting will be published at least five days before the Stage 3 proceedings.

Explore the relevant papers

- Bill's notices of amendments tabled on 16 December 2020 (includes schools of a religious character) and 20 January 2021 (includes RVE and SACREs).
- Full marshalled list of amendments for the meeting.
- Purpose and effect tables for amendments 16 December 2020 and 20 January 2021.
- Section 390 of the Education Act 1996 (for information).

Watch the debate

Recorded Children, Young People and Education Committee meeting on 29 January 2021 (interesting 20-minute extract is from 1h 45m – 2h 5m as well as 2h 48m onwards for the 'have regard' discussion).

What is the background to the Bill?

The Curriculum and Assessment Bill is concerned with establishing "a new and reformed legislative framework to support the implementation of new curriculum and assessment arrangements in Wales" (Senedd Cymru).

Education Minister, Kirsty Williams initiated the Welsh Government Bill and the Business Committee has given responsibility to the Children, Young People and Education Committee.

We reported on Stage 1 of the Bill in our blog news on 6 January, where we linked to the 66 recommendations made by the Children, Young People and Education Committee in its report on the Curriculum and Assessment (Wales) Bill, some of which were directly related to RE / RVE and SACREs.

After the end of the Stage 1 vote for members of the Senedd on 15 December in favour of the continued progression of the Bill through the legislative process, the Bill moved into Stage 2, which ended with Friday's meeting.

Share this:

This page is intentionally left blank